

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V  
NITRE  
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH  
ZDROJOV**

2118835

**VYUŽITIE PLEMENA KONÍ FURIOSO AKO GÉNOVEJ  
REZERVY NA SLOVENSKU**

**2010**

**Silvia Rákócziová, Bc.**

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V  
NITRE  
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH  
ZDROJOV**

**VYUŽITIE PLEMENA KONÍ FURIOSO AKO GÉNOVEJ  
REZERVY NA SLOVENSKU**

**Diplomová práca**

Študijný program:	Manažment živočíšnej výroby
Študijný odbor:	Živočíšna výroba
Školiace pracovisko:	Katedra špeciálnej zootechniky
Školiteľ:	doc. Ing. Marko Halo, PhD.

**Nitra 2010**

**Silvia Rákócziová, Bc.**

## **Čestné vyhlásenie**

Podpísaná Silvia Rákócziová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Využitie plemena koní Furioso ako génovej rezervy na Slovensku“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 8. Apríla 2010

Silvia Rákócziová

## **Pod'akovanie**

Dovoľujem si vysloviť pod'akovanie Doc. Ing. Markovi Halovi, PhD., za odborné vedenie a pomoc, ktorú mi poskytol pri vypracovaní diplomovej práce.

## **Abstrakt**

Plemeno Furioso predstavuje teplokrvné plemeno koní, ktoré vzniklo v procese šľachtenia v Rakúsko - Uhorskej monarchii. Furioso má 5 kmeňov – Furioso, North Star, Przedswit, Gidran a Catalin. Furioso je všestranne úžitkový kôň. V roku 1993 bol na Slovensku uznaný ako génová rezerva. Cieľom našej diplomovej práce bolo analyzovať využitie plemena Furioso. Sledovali sme športové výsledky v rokoch 2005 – 2009. Počet súťažiacich koní plemena Furioso sa každým rokom postupne zvyšoval. Pomer pohlaví sa v priebehu sledovaných rokov zmenil v prospech plemenných zvierat. Najpočetnejšie zastúpené boli kmene Furioso a Przedswit. Populácia Furiosa je malá, západné plemená šľachtené špeciálne pre skokové alebo drezúrne využitie predstavujú silnú konkurenciu. Z našej analýzy je vidieť, že Furioso v skokovej ani drezúrnej disciplíne nijak zvlášť nevykuká ale vo všestranosti je na Slovensku najviac a najúspešnejšie zastúpený. Pre zachovanie plemena Furioso ako génovej rezervy bude potrebné rozvíjať disciplínu všestrannosť, kde má najlepšie predpoklady sa presadiť.

**Kľúčové slová:** Furioso, génová rezerva, všestrannosť.

## **Abstract**

The Furioso breed is a warmblood horse breed developed in the Austro-Hungarian Monarchy. Furioso has five tribes – Furioso, North Star, Przedswit, Gidran and Catalin, and it is a versatile horse. In 1993 Furioso has been acknowledged as a gene reserve in Slovakia. The aim of our thesis was to analyze the use of the Furioso breed. We have been observing the sport results in years 2005 – 2009. The number of competing horses of Furioso breed has been gradually increasing year by year. During the analyzed years the gender proportion has changed in favour of pedigree animals. The tribes Furioso and Przedswit were the most numerous. The population of Furioso is small, western breeds specially developed for jumping or dressage uses represent strong competition. From our analysis it is clear that Furioso does not excel in jumping and dressage disciplines but in versatility it is successfully present in Slovakia in the highest numbers. To keep the Furioso breed as a gene reserve it will be necessary to work on its discipline and versatility which is the area in which Furioso can succeed.

**Key words:** Furioso, gene reserve, versatility.

# OBSAH

Zoznam skratiek a značiek.....	6
Úvod .....	7
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	9
1.1. Pôvod plemena Furioso .....	9
1.2. Charakteristika a exteriérové vlastnosti Furiosa.....	11
1.3. Plemená a kmene zúčastňujúce sa na výstavbe Furiosa .....	13
1.3.1. North Star.....	14
1.3.2. Przedswit.....	14
1.3.3. Gidran .....	16
1.3.4. Catalin.....	18
1.3.5. Star of Hannover .....	19
1.3.6. Anglický plnokrvník .....	20
1.3.7. Anglonormanský kôň.....	20
1.3.8. Trakénsky kôň.....	21
1.4. Výkonnostné skúšky .....	22
1.5. Plemeno Furioso ako génová rezerva.....	26
2 Cieľ práce ..	33
3 Metodika práce .....	34
4 Výsledky práce .....	35
4.1. Športová testácia v roku 2005.....	35
4.2. Športová testácia v roku 2006.....	37
4.3. Športová testácia v roku 2007.....	39
4.4. Športová testácia v roku 2008.....	41
4.5. Športová testácia v roku 2009.....	43
4.6. Športová testácia v rokoch 2005 – 2009 .....	45
5 Diskusia.....	47
6 Záver .....	49
7 Zoznam použitej literatúry .....	50
Prílohy.....	55

## Zoznam skratiek a značiek

„SE“	Super Elita – hodnotenie vo výkonnostných skúškach
„E“	Elita – hodnotenie vo výkonnostných skúškach
„Z“	Základný skok s výškou prekážok do 100 cm
„ZL“	Základný – Ľahký skok s výškou prekážok do 110 cm
„L“	Ľahký skok s výškou prekážok do 120 cm
„S“	Stredný skok s výškou prekážok do 130 cm
„ST“	Stredne Ťažký skok s výškou prekážok do 140 cm
„Ť“	Ťažký skok s výškou prekážok do 150 cm
VS	Výkonnostné Skúšky
PK	Plemenná Kniha
SJF	Slovenská Jazdecká Federácia
ZCHKS	Zväz Chovateľov Koní na Slovensku
FIF	Furioso International Federation

# ÚVOD

Kone dnes musia byť rozhodne najprispôsobivejšími zvieratami na svete. Žijú už milióny rokov a po stáročia sa využívali na jedlo, kožu, prácu v poľnohospodárstve i v priemysle, ako pomocníka pri vojnách, dopravný prostriedok, na dostihy a iné súťaže v jazdeckve i pre potešenie. Sú veľmi prispôsobivé a dokážu žiť v širokej škále rozličných klimatických podmienok a terénov.

Nijaké iné zviera nezaznamenalo pre hospodársky a kultúrny rozvoj ľudstva toľko ako kôň. Jeho skrotenie, ovládnutie a využitie malo v skutku dejinný význam - bez koní by bol svet vyzeral inak, inak by sa bol vyvíjal.

Vývoj chovu koní musíme posudzovať reálne k daným podmienkam rozvoja poľnohospodárstva, kde bol donedávna hlavným zdrojom ťažnej sily. Význam chovu koní sa dnes presúva do celospoločenskej a športovej sféry a v týchto polohách nadobúda i u nás novú funkciu.

Slovensko ako súčasť Uhorska prežilo postupne obdobie rozšírenia východného koňa, po porážke Turkov obdobie španielskeho koňa a začiatkom 19. storočia obdobie anglického koňa. Slovensko, ktoré patrilo do piatej chovnej oblasti Rakúsko-Uhorskej monarchie, odchovávalo vtedy jazdecké kone pre armádu a stredne veľké záprahové kone. Bolo rezervoárom teplokrvného koňa.

Početné stavy koní boli regulované spoločenskou potrebou. Spoločenský význam chovu koní spočíval v rôznorodom funkčnom využívaní. Vývojom hospodárskych pomerov početné stavy koní a ich využívanie začal ovplyvňovať vedecko-technický pokrok. Železnica nahradila kone v doprave ľudí a pri preprave nákladov automobil vytlačil koňa z prepravy ľudí na kratšie vzdialenosti. Využívanie koní ovplyvnilo letectvo, rozvoj telegrafie, telefóny, rádia (bývalá kuriérska služba). Intenzitu chovu koní najviac začalo limitovať zavedenie traktora a automobilu do poľnohospodárstva a trvalá narastajúca mechanizácia výrobných procesov.

Súčasný stav v kvantite a kvalite nášho chovu koní nás núti hľadať nové východiská z nepriaznivého vývoja. V najbližšom období treba vypracovať progresívny plán rozvoja chovu koní, v ktorom by boli zahrnuté otázky organizačnej štruktúry riadenia chovu, testácie koní, importnej a exportnej politiky. Pozornosť sa musí upriamiť aj na ochranu a rozvoj našich historických plemien, tzv. génových rezerv. V poslednom menovanom prípade Ministerstvo pôdohospodárstva SR spolu so Zväzom chovateľov koní



na Slovensku už podnikli prvé kroky a boli vypracované štatúty plemenných kníh génových rezerv koní chovaných na Slovensku.

Kone to nemajú a nebudú mať v poľnohospodárskej politike Európskej únie jednoduché. Musia si nájsť nové miesto a vybojovať novú existenčnú platformu. V intenzívnej poľnohospodárskej výrobe, ktorá je dnes silno limitovaná a obmedzovaná miesto nenájdu. Svoje nové pôsobenie a „bohaté pastviny“ si však kone môžu nájsť v oblasti rozvoja a podpory agroturistiky, v programoch rozvoja vidieka, v rámci integrovaných projektoch medziregionálnej spolupráce, rozvoji a budovaní vzdelávacích a informačných centier a operačných programov zahrňujúcich problematiku zvyšovania konkurencieschopnosti sektora, podnikania a tvorbe nových pracovných miest. Musíme ukázať, že dlhodobé šľachtiteľské zámery jednotlivých plemenných kníh sú zmysluplné a platné pre dnešnú dobu. Pokiaľ sa však uplatnenie koní zúži len do niekoľkých úžitkových smerov, stratil by zmysel chov celej rady plemien. Akousi poistkou sú jednak podpory národných génových zdrojov a hlavne nadšenie a chovateľská vášeň jednotlivých chovateľov koní.

Každý živočíšny druh a plemeno má svoju bohatú históriu, ktorá je výsledkom chovateľského úsilia mnohých generácií, často neznámych chovateľov s predpokladom vytvorenia optimálnych politických, spoločenských, hospodárskych, geografických a klimatických podmienok v určitom časovom období. Podobne to bolo aj pri vzniku a formovaní anglického polokrvného kmeňa Furioso pod rozhodujúcim vplyvom bývalých rakúsko – uhorských žrebčínov Mezöhegyes, Radovec, Piber, Wieselburg, Bontida a Kladruby nad Labem. Plemeno Furioso sa na Slovensku chová od roku 1923 v Žrebčine Motešice.

# 1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Termín Furioso je našim chovateľom známy predovšetkým v súvislosti so založením a vývojom rakúsko-uhorských polokrvných kmeňov. Ich vplyv na šľachtenie teplokrvníkov na Morave, Slovensku a čiastočne v Čechách vrcholil medzi dvoma svetovými vojnami a v niekoľkých pripúšťacích sezónach po oslobodení. Neskoršia motorizácia armády, mechanizácia poľnohospodárstva a malý záujem štátu rozvíjať jazdecký šport zapríčinili prudký pokles ich stavov a zmenu ich šľachtenia v prospech výkonnosti v ťahu

## 1.1. Pôvod plemena FURIOSO

Prvá polovica 19. storočia bola charakteristická potrebou produkcie mohutných teplokrvníkov s výraznými jazdeckými predpokladmi, ale takisto so schopnosťami v ťahu, a to hlavne v rámci potrieb vojenskej správy. Za týmto účelom boli v Rakúsko – Uhorsku využívané anglické plnokrvníky s tvrdou konštitúciou a výbornou mechanikou pohybu. Medzi tieto znamenité plemenníky patrili i príslušník línie Byerley Turc hnedák Furioso Senior. Samotný Furioso je príbuzensky prechovaný v IV.-V.-V. generácii na najlepšieho syna plemenníka Heroda, hnedáka Highflyera a na plemenníka Eclipsa v V.-V., V. generácii (Milota, 1997).

Medvecký (1989) uvádza, že kmeň Furioso dnes prevažne reprezentuje anglických polokrvníkov. Bol založený anglickým plnokrvníkom Furiosom uliahnutým v roku 1836 v Maďarsku. Pôsobil v žrebčine Mezöhegyes, kde zanechal 95 žrebčov a 81 kobýl. Bol to ušľachtilý, pritom kostnatý hnedák 168 cm vysoký.

Bílek et al. (1955) píše, že kmeň Furioso bol založený anglickým plnokrvným žrebcom Furioso, ktorý sa narodil v roku 1836 v uhorskom žrebčine Károlyho po otcovi Privateer a z matky Miss Furey. Predali ho do vojenského žrebčína v Mezöhegyesi, kde pripúšťal od roku 1841. Bol to silný kostnatý hnedák, 168 cm palicovej miery a 195 cm obvodom hrudníka. V žrebčine Mezöhegyes pripúšťal v rokoch 1841-1851. Veľmi dobre dedične prerážal, čo dalo podnet k vypestovaniu samostatného polokrvného kmeňa Furioso.

Podľa Edwardsa (1992), bolo plemeno vytvorené po dovoze dvoch anglických koní. Volali sa Furioso a North Star a preto sa plemeno často označuje ako FURIOSO-

NORTH STAR. Oboch žrebcov pripúšťali ku kobyľám Nonius. Ich zakladateľským žrebcom bol Nonius Senior, ktorý pochádzal z anglického polokrvného žrebca a normandskej kobyly. Neskôr vo vývoji Furiosa použili viac krvi anglického plnokrvníka, hlavne to bol Buccaner, otec Kisbéra, víťaza Derby v roku 1876, odchovaného v Maďarsku. Spočiatku obe línie, North Star i Furioso, šľachtili oddelene. V roku 1885 ich skrížili a línia Furioso sa potom stala prevládajúcou.

K pôvodu Furiosa dopĺňa Misař (1998), že za 10 rokov pôsobenia Furiosa v Mezöhegyesi mu boli pripárované predovšetkým kobyly s rôznym podielom krvi anglického plnokrvníka a aj kobyly arabské. Päť z jeho synov boli kmeňovými plemenníkmi v materskom žrebčine. Z nich vynikal Furioso X M, 1851 a Furioso I M. Obaja plodili potomstvo požadovaného typu i výkonnosti. Tým zaistili založenému polokrvnému kmeňu ďalší pozitívny vývoj. Ďalší traja boli pripárovaní k polokrvnému a arabskému stádu žrebčína Radovec. Žiadny z nich však bohužiaľ nedal ďalšieho pokračovateľa kmeňa.

Novák (2005) dopĺňa, že k vytvoreniu a k rýchlemu ustáleniu plemena predchádzali metódy šľachtenia založené na pôvodnej myšlienke. Podľa nej sa v počiatočných nebránili ani príbuzenskej plemenitbe, ktorá zabezpečila jednotné vlastnosti a podobnosť potomstva kobýl selektovaných podľa typu a niektorých vynikajúcich plemenníkov.

Štrupl et al. (1995) píše, že Furioso sa zo žrebčína Mezöhegyes rozšíril do maďarského krajinného chovu i do ostatných významných žrebčínov, predovšetkým Radovca a Piberu. Po roku 1918 s novovzniknutými nástupníckymi štátmi vznikli aj nové žrebčiny a aj v nich sa chovali kone kmeňa Furioso. Boli to žrebčiny: v Rumunsku Bontida, v Juhoslávii Zobnatica, v Rakúsku Wieselburg; na chov koní tohto kmeňa sa preorientoval žrebčín v Kladruboch, neskôr sa ich chovom zaoberali žrebčiny v Motešiciach a Houstoni (neskôr v Albertovci). Citovaný autor ďalej tvrdí, že Mezöhegyesské plemenníky kmeňa Furioso, s výnimkou pepiniéra Furioso XXI-M, majú arabské matky Abugres, Fergian, Assed, Durzy, El Bedavy a Gidran.

Halo et al. (2006) v Štatúte plemennej knihy, označuje plemeno Furioso ako teplokrvné plemeno koní, ktoré vzniklo v procese šľachtenia ešte v Rakúsko - Uhorskej monarchii splynutím polokrvných a angloarabských kmeňov Furioso, North Star, Przedswit, Gidran a v ČR Catalin pri sústavnom používaní anglického plnokrvníka, araba a anglonormana. Chovná oblasť je vymedzená územím Slovenskej republiky. Ďalej to

môžu byť jednotlivé chovy alebo chovateľské združenia v zahraničí, o ktorých na ich požiadanie rozhodne Rada Plemennej knihy plemena Furioso.

## 1.2. Charakteristika a exteriérové vlastnosti Furiosa

Exteriérom a výkonnosťnými vlastnosťami plemena Furioso sa zaoberali viacerí autori.

Potomstvo plemenníkov Furioso bolo ušľachtilé, harmonické, konštitučne tvrdé a s dobrou mechanikou pohybu. To boli vlastnosti, ktoré vyžadovala vtedajšia armáda. Preto sa kmeň veľmi rýchlo rozšíril na väčšinu území vtedajšej monarchie (Misař, 1998).

Ako uvádza Medvecký (1989), Furioso je viacstranne úžitkovým typom koňa s vysokým a mohutným rámcom tela. Patrí medzi najsilnejších polokrvníkov, s veľmi dobrými úžitkovými vlastnosťami. Dosahuje výšku na kohútiku 170 až 175 cm s obvodom záprstia 20,5 až 22 cm a hmotnosť 550 až 630 kg. Má dlhý rámec tela, suchú výraznú hlavu, silný, svalnatý a dlhý krk, vysoký a výrazný kohútik a pevný chrbát. Má priemerne hlboký a široký hrudník, dlhý svalnatý, mierne strechovitý zadok. Nohy má kostnaté, silné, s výraznými a pevnými zdravými kopytami. Postoj končatín je pravidelný, chod priestranný – výdatný. Cenná je u nich vytrvalosť, tvrdosť a výkonnosť. Uplatňujú sa ako veľmi dobré ťažné, kočiarové a jazdecké kone.

Pickeralová (2004) píše, že k chybám exteriéru, ktoré sa u nich môže vyskytnúť, patria holubičí postoj na predných a kravský postoj na zadných nohách.

Štrupl et al. (1995) popisuje Furiosa ako predstaviteľa všestranne užitočného koňa. Má mať suchú hlavu, pretože pôvodný charakteristický tvar hlavy sa zotrel. Krk je pravidelný, svalnatý, kohútik výrazný, horná línia rovná, hĺbka primeraná, končatiny suché, postoj pravidelný. Najväčšou slabinou koní tohto kmeňa bol užší strechovitý zadok, ktorý sa však odstránil výberom. Kone tohto kmeňa dobre zužitkujú krmivo a svojou tvrdosťou a všestrannosťou sa môžu merať so všetkými ostatnými kmeňmi a plemenami koní.

Podľa Nováka (2005), plemeno Furioso predstavuje ťažší typ anglického polokrvníka. Jeho silná kostra sa ale zároveň spája so súmernou stavbou tela a ušľachtilosťou. Je veľmi prispôsobivý k rôznym podmienkam prostredia a je odolný voči dnešným moderným chorobám. Vyniká dlhovekosťou a dobrou využiteľnosťou, čo neustále dokazuje už dlhšie ako 150 rokov. Ako priemerné telesné miery kobýl uvádza:

palicová výška v kohútiku 160 až 165 cm, obvod hrudníka 185 – 195 cm a obvod záprstia 20 až 22 cm. Základná farba je hnedá, a všetky jej odtiene, podľa možnosti s čo najmenším počtom odznakov a prirodzene sa môžu vyskytovať aj ryšiaky a vraníky.

Ako uvádza Milota (1997), cennou vlastnosťou predkov žrebca Furioso bola vysoká plodnosť a dlhovekosť. Po stránke dostihovej výkonnosti predstavovali tieto jedince skutočný výkvet anglického turfú s radou víťazstiev v Derby a St. Leger. Žrebec Furioso Senior bol typickým predstaviteľom veľmi ušľachtilého plnokrvníka s požadovaným pohlavným výrazom a výbornou mechanikou pohybu. Jeho mohutnosť dokazujú telesné parametre: 168 cm kohútiková výška palicová a obvod hrude 195 cm.

K charakteru Furiosa dopĺňa Edwards (1992), že Furioso je inteligentný a veľmi prispôsobivý. Nielen že je výnimočne všestranný, je to dobrý jazdecký kôň, ktorý dobre chodí aj v záprahu a dokáže úspešne súťažiť vo všetkých disciplínach.

Misař (1998) píše, že Furiosom chovaným v Radoveckom žrebčine boli často pripárované arabské kobyly, preto bolo ich potomstvo, v porovnaní s potomstvom plemenníkov Furioso v Mezöhegyesi, spravidla ušľachtilejšie a harmonickejšie.

V Štatúte plemennej knihy (2006) sa uvádza, že chovným cieľom je dostatočne mohutný teplokrvník s dobre vyjadreným typom, veľmi dobrým zovňajškom, vhodný pre všetky druhy výkonnostného športu. Exteriér je korektný s mierne predĺženými líniami, elegantný, fundament suchý a kostnatý s krátkym záprstím a kratšími sponkami. Je to chodivý kôň s dobrou mechanikou pohybu a dobrými skokovými schopnosťami, primerane živého temperamentu, dobre ovládateľný. Základné miery pri zaradení do plemenitby vo veku 3,5 až 4 roky by mali dosiahnuť :

a/ žrebec	x	min
výška na kohútiku (VK) pásková	173 cm	170 cm
výška na kohútiku palicová	163 cm	161 cm
obvod hrudníka (OH)	196 cm	193 cm
obvod záprstia	22 cm	21,5 cm
živá hmotnosť	593 kg	550 kg
rozdiel OH a páskovej VK	23 cm	17 cm

b/ kobyly	x	min
výška na kohútiku (VK) pásková	172 cm	168 cm
výška na kohútiku palicová	162 cm	159 cm
obvod hrudníka (OH)	198 cm	190 cm

obvod záprstia	21,5 cm	20,5 cm
živá hmotnosť	578 kg	520 kg
rozdiel OH a páskovej VK	26 cm	18 cm

### 1.3. Plemená a kmene zúčastňujúce sa na výstavbe Furiosa

Na svete sú známe dve plemená koní, ktoré v širokom okruhu používali aj používajú v šľachtení a tvorbe nových plemien. Sú to arabský a anglický plnokrvník. Pre obe je charakteristické, že ich šľachtili dlhodobo za určitým chovným cieľom, silným selektívnym tlakom a viac menej v rovnakých podmienkach prostredia. Vďaka tomu sa vlastnosti týchto koní ustálili a s veľkou bezpečnosťou sa aj dedili (Novotni, 2006).

V Štatúte plemennej knihy sa uvádza, že na výstavbe plemena sa zúčastňovali polokrvné angloarabské kmene Furioso North Star, Przedswit, Gidran, Catalin, pri sústavnom používaní anglického plnokrvníka, araba a anglonormana.

Šamková (2005) píše, že slovenský chov Furiosa v 30. rokoch 20. storočia do značnej miery ovplyvnil import 24 šarvarských kobýl, ktoré v roku 1932 premiestnili zo žrebčína Šárvár do slovenského žrebčína Motešice. Spolu hlavne so žrebcom 259 Furioso XIII (Furioso V) mali množstvo potomkov. Pri prechode frontu však tento plemenný materiál utrpel veľké straty.

Vzhľadom k tomu, že ide o homogénne plemeno, smerujúce svojim pôvodom k zakladateľom, je nevyhnutné dodržiavať čistokrvnú plemenitbu. Na zlepšenie úžitkových vlastností sa môžu použiť plemená, ktoré aj v minulosti pôsobili pri utváraní tohto plemena (anglický plnokrvník, arab, angloarab a trakénsky kôň) pri korekcii chovného cieľa a pri ucelenej plemenitbe po odsúhlasení Radou PK plemena Furioso. Použitie týchto plemien slúži súčasne k rozšíreniu krvnej základne populácie.

Po zápise žrebco a kobýl uvedených plemien do plemenných kníh plemena Furioso sú tieto postavené na rovnakú úroveň ako žrebce a kobyly plemena Furioso, vrátane ich potomstva. Z hore uvedených plemien je možné použiť predovšetkým žrebce pri korekcii chovného cieľa cielenou plemenitbou po odsúhlasení Radou Plemennej knihy plemena Furioso (Štatút plemennej knihy Furioso, 2006).

### 1.3.1. North Star

Štrupl et al. (1995) píše, že tento kmeň založil v maďarskom žrebčine Mezöhegyesi anglický plnokrvný žrebec North Star. Bol to vraník uliahnutý roku 1844. Kmeň sa ďalej udržiaval a rozširoval len vo svojom materskom žrebčine, ale ani tam sa neuchoval čistý, ale v kombinácii s kmeňom Furioso. Ako pri všetkých polokrvných kmeňoch, aj v tomto prípade sa použili anglické plnokrvníky, ktoré korigovali niektoré chyby kmeňa North Star a pomáhali rozširovať krvnú základňu. Po roku 1918 chovali kmeň North Star aj v Rumunskom žrebčine Bontida, odkiaľ sa tiež priviezli prvé pepiniéry tohto kmeňa do Kladrúb nad Labem. Podľa Fladea et al. (1990), North Star vynikal takou individuálnou potenciou, že v Maďarsku založil samostatný kmeň.

O dostihovej kariére zakladateľa kmeňa a jeho predkoch sa zmieňuje Edwards (1992), ktorý uvádza, že žrebec North Star mal v podklade norfolského roadstera a bol synom Touchstona, víťaza zo St. Leger v roku 1834 a dvojnásobného víťaza Zlatého pohára v Ascote. North Star bol otcom mnohých dobrých klusákov, podobne ako jeho slávny starý otec Waxy, víťaz derby v roku 1793. Spočiatku obe línie, North Star i Furioso šľachtily oddelene, až do roku 1885, kedy ich skrížili a línia Furioso sa potom stala prevládajúcou.

Milota (1998) píše, že bývalý rakúsko – uhorský polokrvný kmeň North Star je veľmi úzko previazaný svojou genézou s kmeňom Furioso, a to preto, že má podobný pôvod ako línie Furioso XIII, Furioso XI a kmeň Przedswit.

Štrupl (1995) charakterizuje príslušníkov kmeňa North Star ako hnedákov, preto sa aj v našich žrebčinoch používali v hneDOM polokrvnom stáde väčšinou v kombinácii s kmeňom Furioso. Kmeň North Star sa zovňajškom veľmi podobá kmeňu Furioso, pretože v rodokmeňoch jeho príslušníkov je vyše polovica predkov kmeňa Furioso. Od koní kmeňa Furioso sa príslušníci kmeňa North Star líšia menšou súladnosťou a najmä hrubšou hlavou, ktorá býva dakedy aj oblúkonosá.

Medvecký (1989) píše, že kmeň North Star sa u nás uplatnil len v menšej miere.

### 1.3.2. Przedswit

Podľa Medveckého (1989), kmeň Przedswit bol založený anglickým plnokrvníkom Przedswitom, uliahnutým v roku 1872 v Poľsku. Ku charakteristike citovaný autor ďalej

dodáva, že to bol ušľachtilý hnedák, ktorý dosahoval dobré výsledky na dostihovej dráhe. Príslušníci tohto kmeňa boli pôvodne ľahší, ušľachtilejší s prevahou koňa jazdeckého. Dnes sú už príslušníci kmeňa Przewit typom viacstranne úžitkového koňa. V rozmeroch tela a hmotnosti sa zhodujú s príslušníkmi kmeňa Furioso.

Kovalčík - Halo, (2002) tvrdia, že Przewit bol najľahší z polokrvných kmeňov bývalých štátnych rakúskych žrebčínov. Pochádzal po otcovi Knight of the Garter, ktorý bol vnukom slávneho Melbournu z línie Godolphina a z matky the Jewel, ktorá bola dcérou Stockwella a pochádzala z línie Eclipse, resp. Darley's Arabiana. Przewita možno charakterizovať ako hnedáka, ušľachtilého a temperamentného žrebca s dlhou, šikmou lopatkou, hlbokého s dobrým chrbtom, svalnatými nohami, so silným a suchým záprstím. Bílek et al. (1957) uvádza, že vynikal konštitučnou tvrdosťou a plodnosťou (zdedenou po predkoch, ktorí väčšinou vynikali dlhovekosťou). Jeho potomstvo bolo využívané ako vhodný jazdecký kôň, a preto bol zakúpený roku 1876 ministerstvom orby za 25 000 zlatých a pridelený do žrebčína v Piberi.

Stejskalová (1992) píše, že v Piberi pôsobil len dva roky, lebo potom bol žrebčín prechodne zrušený a stádo Przewitov bolo preložené v roku 1878 do žrebčína v Radovci.

Podľa Hörmana et al. (1957) po zrušení žrebčína Przewita používali ako plemenníka v krajinskom chove v Rakúsku a v Čechách v obvode žrebčínca Nemošice. Vlastným zakladateľom kmeňa bol jeho syn, polokrvný žrebec Przewit, narodený v roku 1878 z anglonormanskej matky 54 Eclatante. Tento žrebec úspešne pôsobil ako pepinier v Radovci, kde sa pričínal o rozšírenie svojho kmeňa v polokrvnom chove koní. Ďalej citovaný autor uvádza, že kmeň Przewit sa choval hlavne v Rakúsku, Čechách a na Morave. Kone tohto kmeňa boli zväčša hnedáky, v menšej miere ryšiaky, ušľachtilé, dobre stavané, veľmi dobré typy jazdeckého koňa. V ČSR sa kmeň Przewit značne premiešal s krvou kmeňa Furioso, tak sa typom a úžitkovými vlastnosťami prispôbil požiadavkám kladeným na výkonného hospodárskeho koňa. Preto pri týchto koňoch pozorujeme zavalitejšiu a trochu hranatejšiu stavbu tela na rozdiel od koní kmeňa Furioso, ktoré sú suchšie a štíhlejšie. Kone kmeňa Przewit majú suchú, niekedy aj ťažkú oblúkonosú hlavu, dlhý silný krk, dobrý chrbát, hlboký a široký hrudník, široký a dlhý zadok, suchý kostnatý a pevný základ, priestranný a výdatný chod. Dobré sa uplatňujú v krajinskom chove koní hlavne na Morave. Príslušníkov dvoch spomenutých kmeňov môžeme označiť ako najmohutnejšie a najrozšírenejšie anglické polokrvníky.

Podľa tvrdení Milotu (1997), plemenník Przewit uhynul v roku 1889 na zápal pľúc. Pre nasledujúcu genézu kmeňa Przewit mal rozhodujúci význam jeho impozantný



syn Przedswit I z anglonormanskej kobyly 54 Eclantante, ktorá sa vyznačovala neobvyklými telesnými rozmermi: KV pásková 176 cm a OH 215 cm.

Kovalčík - Halo (2002) píše, že jednostranný vplyv plemenníkov kmeňa Furioso a z toho prameniace nebezpečenstvo príbuzenskej plemenitby eliminoval pohořelický žrebčín nákupom reprezentantov kmeňa Przedswit. Przedswity veľmi dobre nadväzovali na kobyly kmeňa Furioso a okrem konsolidovaného pôvodu boli zárukou rámca a mohutnosti. Aj keď sa stavbou tela a typom odlišovali od reprezentantov kmeňa Furioso, dochádzalo pripúšťaním na dcéry Furioso k postupnému splynutiu oboch kmeňov a vytvoreniu zjednoteného typu teplokrvníka.

Ďalej citovaní autori uvádzajú, že kmeň Przedswit splynul s kmeňom Furioso, s novovytvoreným polokrvným kmeňom Catalin a ostatnými rakúsko – uhorskými kmeňmi (North Star, Gidran) aj v žrebčine Motešice. Cieľovou plemenárskou prácou sa kmeň začal využívať už od roku 1927, kedy bol zo žrebčína Kladruby pridelený Vojenskému žrebčínu Motešice pepinier Przedswit-5. Najúspešnejším pepiniérom, ktorý pôsobil v žrebčine Motešice sa stal piberský žrebec, hnedák 467 Przedswit XIII.

Štrupl (1995) píše, že u nás bol nedostatok pepiniérov kmeňa Przedswit, preto tento kmeň u nás prakticky zanikol. Veľkú starostlivosť mu však venujú v Poľsku, kde sa usilujú tento kmeň nielen udržať, ale aj rozšíriť. Podľa Stejskalovej (1997), požadovaný všestranný typ polokrvníka s prevahou jazdeckých schopností a s dôrazom na ochotu v ťahu, so zodpovedajúcou mechanikou pohybu, tvrdej konštitúcie, živého temperamentu a dobrého charakteru, sa podarilo dosiahnuť predovšetkým zastúpením klasických polokrvných kmeňov Furioso a Przedswit, pričom obidva tieto kmene v pohořelickom chove prakticky splynuli.

### **1.3.3. Gidran**

Arabský plnokrvník je najstarší a najvýznamnejší predstaviteľ teplokrvných plemien, ktorý sa vo veľkej miere podieľal na zošľachtovaní takmer všetkých teplokrvných, ako aj chladnokrvných plemien. Patrí do skupiny orientálnych koní odvodzujúcich svoj pôvod od tarpana.

Bílek et al. (1955) uvádza, že tento kmeň bol založený arabským žrebcom Siglavy Gidran, narodeným v Arábii v roku 1810 v kmeni Medžed a importovaným v roku 1816 do uhorského vojenského žrebčína Bábolny. Podľa zachovaných popisov to bol ušľachtilý,

temperamentný, len 155 cm vysoký žrebec s menej výrazným kohútikom a ľahším chrbtom. V Bábolne bol krížený s rôznymi kobyľami a splodil tu dosť početné potomstvo. Z jeho synov sa osvedčil obzvlášť Gidran I, ryšiak z kopčanskej kobyly, Gidran II, hnedák z lípickej kobyly Fortuna, Gidran VI, Gidran VII a Gidran XIX, ktorí pôsobili ako pepinieri. V tomto období podľa Patakiho (2010), sa kobyly neseletovali podľa pôvodu ale podľa sfarbenia v jednotlivých žrebčínach.

Novotni (2007) píše, že plemeno vzniklo v Mezöhegyešskom žrebčine na začiatku 19. storočia. Žrebec, od ktorého sa plemeno Gidran odvodzuje, je Gidran II, ktorého otcom bol ryšiak Gidran Senior, pôsobiaci v Bábolne. Z materskej strany bolo pôvodné stádo značne pestré. V ryšavom stáde boli prítomné sedmohradské, maďarské, arabské, holšteinské aj mecklenburské kobyly. Plemeno bolo uznané v roku 1885. V šľachtení plemena často používali anglického plnokrvníka, ale stále len ryšiakov. Medzi dvoma svetovými vojnami používali aj kishérske polokrvníky aj araba.

Lerche (1951) takisto uvádza, že kmeň Gidran v žrebčine Mezöhegyes bol veľmi premiešaný anglickou krvou, hlavne anglickým plnokrvníkom, takže stratil veľa na svojom pôvodnom type. Naopak v Radovci bol kmeň Gidran udržiavaný v pôvodnom type, nebola do neho primiešavaná anglická krv, takže zostal čistým arabom (orientálnym typom) s typickými tvarmi Gidranov, ťažkou hlavou, mierne obráteným silným krkom, dlhším chrbtom, rovným zadkom, valcovitým trupom a vysoko nasadeným chvostom. Temperament bol u nich často obtiažny, hlavne v záprahu. Radovecký chov Gidrana bol vlastne čistým chovom orientálneho koňa, no od arabov sa líšil kmeň Gidran veľmi značne, a to predovšetkým mohutným rámcom tela, silou kostry a hlavne menšou ušľachtilosťou hlavy. Chovom Gidrana v Radovci sa nasledovalo zachovanie typu araba, ale sledovala sa mohutnosť, arabský typ bol nakoniec úplne vymazaný a bol vytvorený typický kmeň s charakteristickými, vyššie uvedenými vlastnosťami.

Štrupl et al. (1995) píše, že v Mezöhegyesi sa chov arabského kmeňa Gidran udržal až do roku 1945, keď sa tamojší materiál koní evakuoval do Žehušíc pri Čáslavi. Tam ho ako vojnovú korisť skonfiškovali spojenecké armády.

Podľa Duška et al. (1999) zvlášť na Morave chovaný Gidran bol mohutnejší a v poľnohospodárstve obľúbený. Tvrdí, že z hľadiska krvnej skladby prevažovala v Gidranoch anglická krv. Uvedené tvrdenie potvrdzuje Bílek et al. (1955), ktorý píše, že v Kladruchoch nad Labem boli a doposiaľ sú pripúšťané žrebce kmeňa Gidran väčšinou radoveckého chovu na stádo ryšiek kmeňa Przedswit, čo má za následok, že ich potomstvo stráca svoj typ a stávajú sa svojim zovňajškom anglickými polokrvníkmi. Ďalej uvádza, že

Gidrani sa chovajú mimo ČSR, Rakúska a Maďarska tiež v Poľsku, Rumusku, Bulharsku, ale i v Grécku a Turecku.

O exteriérových vlastnostiach sa zmieňuje Štrupl et al. (1995). Príslušníci kmeňa *Gidran* pôvodného typu sa vyznačovali charakteristickým zovňajškom. Hlavu mali ťažšiu, hrubšiu, často až mierne oblúkonosú, krk vysoko nasadený až obrátený. Hrubý chrbát býval dlhý, zadok rovný s vysoko nasadeným koreňom chvosta, trup valcovitý, končatiny hrubé, záprstie, krátke. Hoci *Gidran* bol orientálny kmeň, zovňajškom sa značne líšil od ostatných arabských kmeňov. Pri jeho chove sa totiž hlavný dôraz kládol na mohutnosť a neprizeralo sa na uchovanie jeho arabského typu, ktorý sa takto zotrel. *Gidran* typu angloarabského koňa sa viac podobá anglickému polokrvníkovi. Farba srsti je najčastejšie ryšiak, zriedkavejšie hnedák.

Novotni (2007) o využití kmeňa *Gidran* píše, že tieto kone pevnej konštitúcie sú predovšetkým jazdeckého typu, ale dajú sa využívať aj v záprahu. Dnes sú mimoriadne úspešné a vyhľadávané kone na všestrannú spôsobilosť.

*Gidran* patrí medzi ohrozené plemená, na celom svete ich je menej ako 200 jedincov a väčšina z nich sa chová v Maďarsku (Konyhás, 2008).

#### 1.3.4. Catalin

Flade et al. (1990) uvádza, že ku klasickým kmeňom anglického polokrvníka treba zaradiť kmeň *Catalin*. Tomuto kmeňu dal základ ryšiak, anglický plnokrvník *Catalin*, ktorý sa uliahol v roku 1921 vo Francúzsku a v roku 1937 ho importovali do Kladrúb. Jeho syn pochádzajúci z matky 439 *Gidran*, dal základ chovu tohto kmeňa v Motešiciach. Tento kôň bol dobrým športovým koňom a výbornými športovými vlastnosťami sa vyznačuje prevažná väčšina príslušníkov tohto kmeňa. Kmeň sa osvedčil v kombinácii s ostatnými menovanými kmeňmi.

Hnedák *Catalin II* pôsobil v Motešiciach od roku 1970 do roku 1977. Zanechal po sebe 66 potomkov. Do chovu bolo zaradených 16 kobýl. 25 potomkov, ktorí absolvovali skúšky výkonnosti boli zaradení v triede SUPER ELITA a ELITA. *Catalin II* zabezpečil pokračovanie novovytvoreného motešického kmeňa *Catalin* prostredníctvom svojich 3 synov (***Catalin V***, 1972; ***Catalin III***, 1973 a ***Catalin IV***, 1973). Lína *Catalin* je uznávaná aj v zahraničí, o čom svedčí aj pôsobenie jeho vnuka *Catalin IX (Concord)* a jeho prapravnuka *Catalin VII-9 (Calipso)* v Maďarsku. Babička z matkinej strany, kobyla 596

Oriente, pochádza z najrozvetvenejšej a najvýznamnejšej motešickej rodiny, ktorej zakladateľkou bola kobyľa **300 Przedswit I**. Táto rodina dala 43 plemenných žrebcov z ktorých ako pepinieri okrem Przedswit XIX pôsobili v Motešiciach *Catalin IV*, *Gidran XVII*, *Hugben I* a *North Star IX*. Rodina 300 Przedswit I bola aj producentom výborných športových koní ako napríklad NIRIS (213 North Star IX-16), HURIKÁN (Hugben II-19), NORTON (North Star II-20), PLATONIK (Przedswit XV-28) a PICASO (Przedswit XIII-49) (Kovalčík - Halo, 2002).

### **1.3.5. Star of Hannover**

V roku 1836 Francúzi vymysleli, že skrížia ušľachtilého, tvrdého, nenáročného a vytrvalého arabského plnokrvníka s rýchlym a na šport vhodným anglickým plnokrvníkom. Tým bol daný základ k tvorbe výkonného angloaraba. Jeho význam a využitie v chove koní je opodstatnené, pretože sa môže využiť všade tam, kde existuje obava z priameho použitia anglického plnokrvníka. Najčastejším dôvodom býva zhoršený temperament, príliš jemná konštitúcia anglického plnokrvníka, a práve v tomto prípade arabská krv v pôvode angloaraba pôsobí v opačnom smere. Ďalej môže byť angloarab využitý tam, kde existuje predpoklad, že použitím araba sa stratí rámec koňa. V tomto prípade je vyrovnávacím elementom práve anglická krv. Z uvedených dôvodov sa stal angloarab využívaným pri tvorbe plemena Furioso.

Podľa Lercheho (1951) veľmi dobré výsledky francúzskych angloarabov na Olympiáde v roku 1936 a v iných medzinárodných súťažiach potvrdili názor, že je potrebné využiť v našich vojenských žrebčinoch krv angloarabského pepiniéra Star of Hannover. Zakladateľ tejto línie angloarabov sa narodil v Radovci v roku 1912 po anglickom plnokrvníkovi Star of Hannover, importovanom z Anglicka, z arabskej matky 280 Dahoman XII. Z pôvodu tohto plemenníka je vidieť dozvuky angломánie v Radovci, propagované vedúcim rakúskeho chovu koní, generálom Merhalom, kedy anglické plnokrvníky pripúšťali arabské kobyly a dochádzalo k tým k produkcii angloarabského koňa a k zakladaniu angloarabských línií, z ktorých sa však neskôr udržal len neskôr založený kmeň Star of Hannover. Ďalej citovaný autor uvádza, že angloarabský žrebec Star of Hannover, používaný ako pepinier v Houstoni, bol ryšiak s rozmermi 171; 192; 20,3 cm, teda stredného štvorcového rámca, viac v type araba s ušľachtilou arabskou hlavou, pravidelným krkom, výrazným kohútkom, krátkym pevným chrbtom, dobrou lopatkou,

veľmi široký v prsiach a následkom toho so zbiehavým postojom hrudníkových končatín. Bol hlboký, na nižšej nohe, s krátkym záprstím.

Ako píše Štrupl et al. (1995), kmeň Star of Hannover vznikol v bývalom vojenskom žrebčine v Houstoni na Šumave. Založil ho angloarabský ryšiak Star of Hannover uliahnutý v roku 1912 v žrebčine v Radovci. V Houstoni zanechal niekoľko dobrých synov, ktorý boli pokračovateľmi tohto kmeňa; neskôr sa kmeň preniesol aj do žrebčína v Horných Motešiciach a aj do Kladrúb nad Labem. Zovňajškom to boli kone angloarabského typu a používali sa ako jazdecké kone so schopnosťami na športové účely. Pretože však nemal vhodných nástupcov, kmeň po roku 1950 zanikol.

### **1.3.6. Anglický plnokrvník**

Anglický plnokrvník je popri arabskom koni plemenom, ktoré malo najväčší vplyv na chov teplokrvného koňa takmer vo všetkých krajinách našej planéty. Tam, kde chceli stupňovať rýchlosť, ušľachtilosť, výbušnosť a eleganciu, tam použili kríženie s anglickým plnokrvníkom (Novotni, 2007).

Edwards (1997) uvádza, že vývoj celej populácie plnokrvníkov sa zvyčajne spája s dovozom troch orientálnych koní: Byerleya Turka, Darleya Arabiana a Godolphina (podľa jedných araba, podľa iných berberského koňa). Tieto kone sa na začiatku 18. storočia stali v Anglicku žrebcami - zakladateľmi nového plemena. Podľa Novotniho (2007), pôvod všetkých dnes žijúcich jedincov anglického plnokrvníka sa dá odvodiť od štyroch zakladateľov, a to: Berley Turk, Darley Arabian, Godolphin Barb, Curoen Bay Barb.

Ako píše Milota (1987), rýchlosť kladie značné požiadavky na konštitúciu a práve jej zlepšenie očakávame, keď pripustíme anglického plnokrvníka na kobyly ostatných teplokrvných plemien a kmeňov. Ak sa podarí zlepšiť niektoré ďalšie znaky a vlastnosti, napríklad telesnú stavbu, môžeme povedať, že výber plnokrvného korektora na vybranú kobylu bol správny a splnil svoje poslanie. Naopak treba však sledovať možnosť upevňovania nežiaducich vlastností, medzi ktoré patrí aj nevhodný charakter.

Ako uvádza Flade et al. (1990), anglický plnokrvník sa chová podľa zásad čistokrvného chovu. Jeho pôvod nadväzuje na predkov zapísaných v General Stud Book (1793) v plemennej knihe anglických plnokrvníkov. Výkonnosť aj fenotyp je vyšľachtený najmä na rýchlosť cvalu a jeho vlastnosti musia zodpovedať požiadavkám kladeným na

dostihového koňa. Plemenné označenie anglický plnokrvník zodpovedá anglickému „*thorough bred*“, čo znamená „úplne prechovaný“, ako aj francúzskemu „*pur sang*“, to jest „čistá krv“.

### 1.3.7. Anglonormanský kôň

Štrupl et al. (1995) uvádza, že vznikol z domácich koní, ktoré sa zošľacht'ovali krvou španielskych a neapolských koní, potom arabskými a berberskými žrebcami a neskôr sa zmohutňovali dánskymi, holštajnskymi a meklenburskými žrebcami. Začiatkom minulého storočia sa v chove anglonormanského koňa uplatnili anglické plnokrvníky a polokrvníky. Podľa Medveckého (1989), je to kôň v type anglického polokrvníka, vysoký 165 až 175 cm, s obvodom záprstia 21 až 23 cm a hmotnosťou 550 – 630 kg. Hlavu má ťažšiu, v profile oblúkonosú, krk silý, dlhý, nižšie nasadený, kohútik výrazný, chrbát dlhý, panvu dlhú, širokú, s pevnými končatinami. Sfarbením sú hnedáky a ryšiaky. Je to veľmi dobrý ťažný kôň chovaný v západnom Francúzsku. Bílek et al. (1957) píše, že jedným z najvýznamnejších plemien anglických polokrvníkov na európskej pevnine je anglonormanský kôň. Chová sa v západnom Francúzsku, hlavne v Normandii a v okolitých krajoch.

Anglonormanský kôň bol jazdecký kôň dobrej triedy so značným nadaním a stal sa základom pre vývoj plemena selle française, ktorého plemenná kniha je vlastne pokračovaním plemennej knihy anglonormanského koňa (Pickeralová, 2004).

### 1.3.8. Trakénsky kôň

V Štatúte plemennej knihy sa píše, že v šľachtení Furiosa sa môže použiť aj trakénsky kôň, ktorý je svojím pôvodom a procesom vývoja Furiosovi najbližší. Predstavitelia tohto plemena sa aj vyskytujú v jeho rodokmeňoch.

Edwards (1997) uvádza, že trakénsky kôň sa najviac blíži k ideálu moderného všestranného jazdeckého či športového koňa. Bol vyšľachtený z koní chovaných v provincii Východné Prusko už v 13. storočí, ktoré sa využívali ako pracovné kone. V 18. storočí bol trakénsky žrebčín preslávený najmä výkonnými jazdeckými, ale aj kočiarovými koňmi, v ktorých sa spájala životaschopnosť s vytrvalosťou a rýchlosťou. V roku 1787 došlo k prelomu, lebo do popredia záujmu sa dostala produkcia vojenských koní.

V priebehu 19. storočia sa v chove využili anglické plnokrvníky a vysokokvalitné arabské žrebce so zámerom kontinuálne zlepšovať chov.

Ku koncu druhej svetovej vojny museli plemeno presťahovať kvôli Červenej Armáde. Z približne 25 tisícového stáda dorazilo na juh Nemecka len 1200 koní trakénskeho pôvodu (Erdélyi, 2007). Ďalej citovaný autor píše, že trakénskeho koňa dnes chovajú hlavne v Nemecku, v Kanade a v USA. Vďaka ľahkému, elegantnému chodu a hlavne vzosnému klusu je výborný v drezúre. Takisto sa úspešne prezentuje v skokových aj všestranných súťažiach, čo mu okrem dobrých daností umožňuje inteligencia, učelivosť a ochota spolupracovať.

Pickeralová (2004) píše, že trakénskeho koňa ako plemeno šľachtili s veľkou odbornosťou, a hoci sa pritom použilo veľké množstvo anglických plnokrvníkov, vždy bolo úsilie o zachovanie a rozvoj trakénskeho charakteru a povahy.

Podľa Novotniho (2007), na vytvorenie tohto plemena mal rozhodujúci vplyv anglický plnokrvník Perfectionist, ktorého syn Tempelhuter založil veľmi silnú líniu. O exteriéri citovaný autor ďalej píše, že trakénske kone sú stredného telesného rámca, mimoriadne ušľachtilé, s malou hlavou, stredne nasadeným krkom, so silnými a suchými končatinami a hlbokým hrudníkom.

#### **1.4. Výkonnostné skúšky**

Výkonnostné skúšky sú systém testov určujúcich jedince podľa rozhodujúcich znakov jeho výkonnostného (úžitkového) typu (Edwards, 1998). Sú jedným zo základných opatrení ďalšieho zvyšovania úžitkovosti (výkonnosti) koní a tým aj zlepšovanie úrovne celého chovu za predpokladu, že sa vykonávajú cieľavedome, sústavne a nekompromisne a že platia bez výnimky pre všetky plemenné kone, pre ktoré sú určené (Ďurečko, 1975).

Okrem posúdenia koňa podľa typu, exteriéru a pôvodu, výber podľa vlastnej výkonnosti spája potrebné a veľmi dôležité informácie o plemennom materiáli. Údaje o výkonnostných schopnostiach poskytujú výkonnostné skúšky, ktorých požiadavky sú dané úžitkovým typom koňa. Poznatky o výkonnosti dodávajú množstvo objektívnych informácií uplatniteľných v plemenárskej práci. Nevyhnutným predpokladom je osvedčený a objektívny systém skúšok výkonnosti uplatňovaný v chovateľských organizáciách (Flade, 1990).

Medvecký (1989) uvádza, že pri výbere koní na plemenitbu si popri pôvode všimame aj úžitkové vlastnosti, ich schopnosť vykonávať požadované práce. Kone ktoré neobstáli pri skúškach výkonnosti, na plemenitbu nevyberáme.

Morvay (ca 2000) uvádza, že testácia sa musí zamerať na testovanie v športových disciplínach, hlavne v parkúrovom skákaní a drezúre. Výkonnosťnými skúškami sa testujú aj kobyly zaradené do génovej rezervy a do chráneného chovu. Teplokrvník sa okrem Noniusa, Lipicana a Hucula netestuje v záprahu, čo je negatívum.

O dôležitosti výkonnosťných skúšok sa zmiňujú aj Horný - Kovalčík (2008). Skúšky výkonnosti poskytujú chovateľovi objektívne informácie o úžitkových vlastnostiach testovaného materiálu. Ich výsledok je často rozhodujúcim kritériom pre zaradenie koní do plemenitby a nenahraditeľným dokladom na odhad plemennej hodnoty otcov podľa výkonnosti potomkov. Pre zvyšovanie kvalitatívnej úrovne v našom chove koní by bolo optimálne, keby bola čo najširšia populácia podrobená skúškam výkonnosti, a to predovšetkým v zemskom chove. V šľachtiteľských chovoch sú skúšky výkonnosti samozrejmosťou.

Podľa Hala (1998) výkon koní, u ktorých je predpoklad, že budú zaradené do plemenitby, sa hodnotí hlavne pri výkonnosťných skúškach. Úlohou skúšok výkonnosti je zistiť, aké sú tie úžitkové vlastnosti jednotlivých zvierat, na základe ktorých je možné robiť ich selekciu. Výkonnosťné skúšky sa vykonávajú podľa úžitkového zamerania, ktoré je nasledovné:

TYP		PLEMENO
Mnohostranne úžitkový		slovenský teplokrvník
		český teplokrvník
		lipický kôň
		arabský kôň
		huculský kôň
		nonius
		Furioso
		pony
		hafling
	Jednostranne úžitkový	- dostihový
		klusák
- športový		anglický polokrvník
	arabský kôň	
	- ťažný	chladnokrvník

Skúšky výkonnosti mnohostrannej úžitkovosti sa vykonávajú podľa STN 46 6310 „Plemenné kone“ a podrobujú sa im všetky teplokrvné kone okrem anglického plnokrvníka



a klusáka. Táto norma platí pre hodnotenie koní určených na plemenitbu. Podľa výsledného hodnotenia sa kone zaraďujú do 5 tried: SE, E, I., II., a III. Pri skúškach výkonnosti sa hodnotí typ, exteriér a výkonnosť. Podľa tejto normy sa skúškam výkonnosti podrobujú teplokrvné kone staršie ako 3 roky. Ďalej podľa STN 46 6310 „plemenné kone“ sú skúšky výkonnosti mnohostrannej úžitkovosti rozdelené na:

a) predbežnú skúšku, v ktorej sa hodnotí:

1. Temperament
  - v stajni
  - pri práci pod sedlom
  - pri práci v záprahu
  - pri ošetrovaní

2. Charakter

3. konštitúcia

4. Kŕmitelnosť

5. Pracovná ochota

6. Jazditeľnosť

b) hlavnú skúšku, v rámci ktorej sa hodnotia ukazovatele:

A. Typ

B. Exteriér

C. Výkonnosť

Ako píše Flade (1990), objektívnosť výkonnostných skúšok si vyžaduje vylúčiť rozličné vplyvy vonkajšieho prostredia a dodržať stále rovnaké testovacie podmienky. Len tak bude možné objektívne hodnotiť a porovnávať výkonnosť jednotlivých zvierat oproti celej populácii, porovnávať výkonnosť koní v jednotlivých rokoch, prípadne porovnať výkonnosť medzi generáciami.

V Štatúte plemennej knihy Furiosa sa uvádza, že zlepšovanie genofondu a exteriéru chovných koní sa zabezpečuje systematickým výberom (selekciou). Kone môžu byť zapísané do plemennej knihy vtedy, keď budú zhodnotenú nasledujúce kritériá:

- **Pôvod**

Pri jeho posudzovaní sa uprednostňujú jedince s rodičmi a ďalšími predkami zapísanými do plemenných kníh. Pôvod musí byť po stránke krvných kombinácií čo najhomogénnejší.

- **Posudzovanie zovňajška (exteriéru)**

Pri posudzovaní zovňajška sa hodnotí predovšetkým plemenný typ, pohlavný výraz, telesná stavba, korektnosť a pravidelnosť chodov, ich kmihupnosť, priestrannosť

a ďalej celkový dojem koňa. Minimálna palicová výška na kohútiku pri zápise do hlavnej a pomocnej plemennej knihy je u kobýl 159 cm, u žrebcov 161 cm. Metodické zásady stanovuje Rada PK plemena Furioso.

- **Posudzovanie výkonnosti**

Posudzovanie sa prevádza pri skúškach výkonnosti žrebcov a kobýl a pri zápise do plemenných kníh. Posudzuje sa predovšetkým charakter, temperament, pohotová pripravenosť k výkonu, jazditeľnosť, skokové vlohy, pohybové nadanie, vlastná výkonnosť, zdravie, konštitučná tvrdosť a životnosť koňa. Pri posudzovaní vlastností sa používa bodové hodnotenie škály 1-10 (STN 46 6310 Plemenné kone).

- **Ako ďalšie selekčné kritériá sa používajú:**

- hodnotenie plodnosti u žrebcov, % žrebnosti a natality v minulých pripúšťacích obdobiach,
- kontrola dedičnosti úžitkových vlastností pomocou hodnotenia potomstva hlavne pri triedení žriebät a na prehliadkach,
- hodnotenie dlhovekosti v reprodukčnom procese kobýl,
- dobre plodné (3 žriebätá v 5 chovných rokoch),
- veľmi plodné (6 žriebät v 8 chovných rokoch alebo celkom 10 narodených žriebät).

Misař (1998) uvádza, že výkonnosť štvorročných kobýl plemena Furioso bola v minulosti preverovaná dostihom na 3000 metrov s požiadavkou dodržať čas 4 minúty. Mohutnejšie kobyly neskôr absolvovali vytrvalostné jazdy v záprahu. Po prvej svetovej vojne boli dostihy nahradené vytrvalostnými jazdami v záprahu a loveckými jazdami, prípadne kombináciou oboch.

V Maďarsku výkonnostné skúšky plemena Furioso pozostávajú zo 4 kilometrovej klusovej dráhy, drezúry, skoku vo voľnosti a z parkúru (Dózsa, 2006).

V Rumunsku musia žrebce absolvovať aj skúšku v ťahu, kde musia utiahnuť 600 kg v kluse, na trati dlhej 15 km (Machek, 2007).

V Motešiciach všetky žrebce pred výkonnostnými skúškami absolvujú tzv. predvýber, ktorý ich posunie do 100-dňového testu prípravy na skúšky výkonnosti. V predvýbere sa hodnotí typ a pohlavný výraz, exteriér, mechanika pohybu na ruke a skok vo voľnosti (3-ročné žrebce 130 cm, 4-ročné 150 cm). V rámci skúšok výkonnosti každý člen komisie hodnotí:

- A. typ a pohlavný výraz
- B. exteriér – telesné línie, fundament, celkový súlad

C. výkonnosť – známka za výcvik (temperament, charakter v stajni, pod sedlom, pri kovaní, konštitúcia, kŕmitelnosť, pracovná ochota), jazditeľnosť (test dvoma cudzími jazdcami), mechanika pohybu (krok, klus, cval), parkúr, skok vo voľnosti (Halo, 2005).

Žrebce, ktoré úspešne absolvujú výkonnostné skúšky a predložia stanovenie DNA typu, budú na základe žiadosti majiteľov zaradené do plemenitby v nasledujúcom roku. Majitelia žrebcov, ktoré nevyhoveli v disciplíne „výkonnosť“, môžu požiadať o opravné výkonnostné skúšky do konca roka.

Hučko píše, že výrazne sa diferencujú a rozširujú plemená koní s jednostrannou úžitkovosťou - rýchlosť, dostihové plemená a aj u najpočetnejšej skupiny teplokrvných koní sa hlavný dôraz kladie na jazditeľnosť, mechaniku pohybu, vytrvalosť, charakter a skokové schopnosti (ca 2000).

Na základe predvýberov, ktoré vykonali komisie v mesiacoch máj a jún 2009, sa v jesenných mesiacoch uskutočnili výkonnostné skúšky teplokrvných žrebcov a žrebcov plemena Furioso. Z predvybratých 8 žrebcov boli 3 plemena Furioso. Trojročný žrebec Princ 81/17, po Przedswit XXIII, z matky po Furioso XV (Honor) bol v rámci typu a exteriéru hodnotený na úrovni 7,8 bodu a výkonnosťou 8,8 bodu dostal celkovú známku 8,0 a zaradil sa do triedy I.. Furioso XXII-12 Lukáš po Furioso XXIII, z plnokrvnej Miss po Ron Stevens bol hodnotený iba v type a exteriéri, zo skúšok výkonnosti bol stiahnutý. Gidran XVII-10 Karino po Gidran XVII, z plnokrvnej Vinice s bodovým hodnotením 7,6 bodu sa zaradil tiež do triedy I..

Z 25 teplokrvných kobýl bolo 9 plemena Furioso, z ktorých 5 bolo zaradených do výslednej triedy E, jedna do triedy I., jedna do II. a dve kobyly nevyhoveli (Grác, 2009).

## **1.5. Plemeno Furioso ako génová rezerva**

Plemeno Furioso patrí medzi ohrozené plemená zvierat na Slovensku.

Podľa výnosu MP SR bolo plemeno Furioso v roku 1993 zaradené do génovej rezervy koní (Kovalčík - Halo 2000).

Kadlečík et al. (2004) uvádza, že termín ohrozené populácie sa používa na popis populácie živočíšneho genetického zdroja, ktorá je predmetom pôsobenia určitej sily zmeny ovplyvňujúcej pravdepodobnosť ďalšej existencie alebo udržania dostatočnej početnosti jedincov. Nie je jednoduché vyjadriť, pri akom počte zvierat je populácia

ohrozená alebo by mala byť určená na konzervovanie. Ďalej citovaný autor definuje konzervovanie riadením ako systém, pomocou ktorého vzorka alebo celá populácia zvierat je vystavená plánovanej genetickej zmene s cieľom udržania, využitia, obnovenia a zvýšenia kvality a početnosti populácie a jej produktov. Je to komplex aktivít, ktorých súčasťou je ochrana, udržiavanie, systematické využívanie zvierat ako aj obnova a rozširovanie prírodného prostredia.

Podľa Bodóa (2007), ochrana génových rezerv, čiže uchovanie málopočetných populácií predstavuje veľa vedeckých problémov. Otázne je napríklad, aký je minimálny počet jedincov, ktorý je potrebný na udržanie populácie zvierat v nezmenenej forme a bez úzkej príbuzenskej plemenitby.

Ako uvádza Mihók (2007), v uchovaní génových rezerv sa môže hovoriť iba o čistokrvnej plemenitbe. Prítom poznáme ešte uchovanie génov „in situ“ a „ex situ“. V metóde „in situ“ sa gény uchovávajú v pôvodnom prostredí, v žrebčinoch alebo u súkromných chovateľov. Podľa „ex situ“ sa uchovanie génov uskutočňuje ďaleko od svojho miesta chovania, napr. použitím hlboko zmrazených inseminačných dávok.

Tóthová (2007) uvádza, že veľké medzinárodné plemená vytláčajú málopočetné domáce plemená z chovu. Len pred niekoľkými rokmi sa rozšíril názor, že niektoré plemená domácich zvierat majú také cenné vlastnosti, ktoré je nevyhnutné zachovať. Na takéto účely FAO vyčleňuje z medzinárodných fondov prostriedky, zakladá génové banky a pravidelne vydáva zoznam ohrozených plemien.

Podľa Stejskalovej (1998) trvalým nebezpečím pre zachovanie génovej rozmanitosti je homogenizácia plemien koní, vyvíjaná pod nátlakom komercie a módy. Rozvoj plemien ktorá sa dobre adaptovala v drsnom prostredí svojej pôvodnej domoviny, je pri tom viac než žiaduce. Takisto záujmoví chovatelia často umiestňujú tieto kone do nového, odlišného prostredia, čo často vedie nielen k fenotypovým ale takisto aj ku genotypovým zmenám. Záchranou bývajú chovateľské organizácie, ktoré si včas uvedomili vážnosť situácie. Podľa citovaného autora, najdôležitejším krokom k záchrane pôvodných plemien je ich adaptácia na prírodné podmienky a udržanie ich typických vlastností, ktoré sa odlišujú od ostatných plemien. Takisto zdôrazňuje aj Dallos (2008), že v dôsledku intenzívneho šľachtenia a zrýchlenej selekcie sa v novších plemenách menia také dôležité vlastnosti ako napríklad dôležitá dlhovekosť, konštitúcia, alebo prispôsobivosť k vonkajšiemu prostrediu. Zastavenie zhoršovania týchto vlastností je dôležitá úloha, v ktorej bude a je potrebná aj ohrozená populácia génových rezerv.

Podľa Tóthovej (2006), popri dnešných športových plemenách nie je dostatočný dopyt po tradičných domácich plemenách. Tohto príčinou je, že o kvalitách tradičných plemien sa nedarí presvedčiť ani väčšina domácich chovateľov, o zahraničných kupcoch ani nehovoriac.

O nutnosti existencie štátnych žrebčínov píše Bodó - Pataki (2008). Štátne žrebčiny mali aj majú v udržaní a šľachtení génových rezerv nenahraditeľnú funkciu. Zachovanie línií a rodín je totiž nepredstaviteľné čisto len v súkromných žrebčinoch, ktoré sú vystavené finančným zmenám a vplyvu módy, čo predstavuje určité riziká ich rozpredania a zrušenia. Štátny majetok zabezpečuje bezpečnosť, čo nám po stáročia dokazovali. Podobne uvádza aj Morvay (ca 2000), že štát by sa mal zaujímať o hmotné a kultúrne dedičstvo, ktoré nám zanechali mnohí nemenovaní chovatelia a ktoré štát po r. 1948 vlastnil. Nemalo by dôjsť k zániku niektorých plemien, ktoré sa na Slovensku chovali posledných 100 rokov - konkrétne napr. Nonius a Furioso.

Na základe rozhodnutia Európskej komisie podporuje EÚ plemená s málopočetnou populáciou. Podľa definície EK je málopočetná populácia taká, ktorá ráta menej ako 4500-5000 chovu schopných jedincov vo všetkých krajinách. Slovom chovu schopný jedinec je myslená kobyľa alebo žrebec, ktorí sú zapísaní v príslušnej plemennej knihe. Táto podpora sa nevzťahuje na štátne chovy, ktoré sú už dotované z prostriedkov štátu (Oulehla, 2003).

Pre svoju mnohostrannosť sú využiteľné v základných odvetviach jazdeckého športu (drezúra, všestrannosť, záprah, voltíž, vytrvalosť), pre rekreačné jazdenie a v odvetviach hiporehabilitácie. Svoje uplatnenie nájde aj v poľnohospodárstve a tak sa vracia ku koreňom využitia koní (Machek, 2007).

Slovenskí voltížni jazdci už niekoľko rokov bodujú na medzinárodnej jazdeckej scéne vďaka oddanosti, húževnatosti a nepochybne aj kvalite slovenských voltížnych koní. Kým väčšina parkúrových jazdcov uprednostňuje kone z nemeckých, holandských či ruských chovov, slovenskí tréneri voltížneho jazdenia ostávajú verní najmä domácemu chovu.

Medzi najúspešnejšie slovenské voltížne kone patrí Flash, ktorý pochádza z Motešického žrebčina a Catalin X. Tento mohutný žrebec plemena Furioso s dostatkom temperamentu vyniká vytrvalosťou, charakterom, mimoriadnou tvrdosťou a odolnosťou. Významní sú predkovia z klasických rodín a veľmi priaznivá krvná výstavba so 65% zastúpením kmeňov plemena Furioso, 29% anglickej plnokrvnej krvi, ale aj 6% krvi shagya araba ho predurčujú na úlohu plemenníka. Je zároveň posledným priamym potomkom jedného z najúspešnejších plemenníkov kmeňa Catalin – žrebca Catalin III.

Jeho matkou bola 875 Furioso XLIII, ktorá sa narodila v roku 1974 po importovanom pohořelickom žrebcovi Furioso XLIII (Hollá, 2005).

4396 Catalin X (C III-73), narodený 13.2.1985 v Motešiciach sa stal legendou už počas života. Bol to pravdepodobne jediný kôň na svete, nielen vo voltíži, ale aj v rámci všetkých ostatných jazdeckých disciplín, ktorý sa zúčastnil štyroch Svetových jazdeckých hier: Hague 1994, Rím 1998, Jerez de la Frontera 2002, Aachen 2006. Na medzinárodných pretekoch najvyššej kategórie CVI sa na jeho chrbte pretekári celkovo 154x umiestnili, z toho 28x na prvom mieste, 21x na druhom mieste a 7x na treťom mieste. Tohto plemenníka, v chove zaradeného ako „Elita“, s dostatkom temperamentu najviac charakterizovali vlastnosti charakter, vytrvalosť, mimoriadna tvrdosť a odolnosť. Vo vrcholovom športe pôsobil nepretržite 19 rokov. Aj z dôvodu permanentného využívania v športe bol bohužiaľ v chove ako plemenník využitý minimálne. Snáď aspoň čiastočne tento deficit nahradia hlbokozmrazené dávky jeho spermii (www.vaulting.sk, 2008).

Novák (2005) o plemene Furioso - North Star chovanom v Maďarsku píše, že napriek živému temperamentu majú vyrovnanú nervovú sústavu, v práci a v športe sú spoľahlivými partnermi. Takisto úspešne sa kone Furioso - North Star využívajú v turistických centrách. V budúcnosti sa počíta aj s využitím vo vytrvalostnom jazdení. Sú vynikajúce pre deti a hipoterapiu. Napriek málopočetnej populácii nájdeme vo všetkých disciplínach úspešné jedince. Popri parkúre a drezúre najviac vynikajú v záprahoch a všestrannej spôsobilosti. Jeho úloha v maďarskom voltížnom jazdení je nezastupiteľná.

Záleží na tom, na akého koňa sa obetuje ťažká práca vo výcviku. Kone plemena Furioso - North Star výborne znášajú monotónnu prácu, čo je vo voltíži veľmi dôležité a ich pevná konštitúcia predpokladá dobrú výdrž. Výborne nasadený krk a silný rovný chrbát je vhodný na cvičenie. Medzi najúspešnejšie voltížne kone v Maďarsku patria: Nomád (North Star III. ), Calypso (Catalin VII-9), Hunor (North Star X-7) (Tatárné, 2002).

V Poľsku sú kone s rakúsko-uhorskými génmi chované ako plemeno malopoľský kôň. Súčasné chovné kobyly malopoľského typu Furioso - Przedswit sú dobré, chovatelia majú dostatočný počet plemenných zvierat s dobrou mechanikou pohybu.

Chov plemena v Rumunsku začal v roku 1919, kedy získalo 60 koní z Mezöhegyesského žrebčína (Gidran, nonius, Furioso- North Star). Plemeno využívajú hlavne vo vytrvalostnom ťahu a jazdení. V súlade s oficiálnym výsledkom z testu v súťaži vytrvalosť je Furioso-North Star najodolnejší kôň Rumunska (Machek, 2007).

Dózsa (2006) píše, že štáty ako Rusko, Poľsko, Česko, Slovensko, Nemecko a Rakúsko spoločne založili medzinárodný spolok „Furioso International Federation (FIF)“. Členovia FIF sa zhodli v tom, že každý rok usporiada festival iný národ, prvý sa konal v Trenčíne.

Na zasadnutí FIF – Čierna voda, 18. januára 2009 sa prerokovali tieto body:

1. Prezentácia výsledkov projektu „Genéza a vývoj plemena Furioso. Spoločná rakúsko-slovenská stratégia rozvoja“. Projekt vychádzal z tradície chovu rakúsko-uhorských koní a bol zameraný na:

- vývoj rakúsko-uhorských polokrvných kmeňov po rozpade Dunajskej monarchie,
- históriu Žrebčína Motešice,
- výmenu plemenného materiálu pri reprodukcií koní,
- vytvorenie www stránok ako napríklad [www.furioso.sk](http://www.furioso.sk),

Celý projekt mal za cieľ zachovanie koní nesúcich rakúsko-uhorské gény.

2. Situácia v jednotlivých krajinách FIF

2. 1. Česká republika

- v súčasnosti je v plemennej knihe registrovaných 189 koní, v roku 2008 sa narodilo 11 zriebät.

2. 2. Rakúsko

- v Rakúsku je malá populácia koní nesúcich rakúsko-uhorské gény,
- bola vyzdvihnutá spolupráca so slovenskou stranou ,
- do chovateľskej práce sú preberané princípy z chovu Furiosa na Slovensku,
- situácia okolo málopočetných plemien chovaných v Rakúsku nie je dobrá, dostávajú nižšie finančné príspevky než populačne zastúpené plemená.

2. 3. Poľsko

- kone nesúce gény rakúsko-uhorských kmeňov sú posudzované v rámci plemien malopoľského koňa,
- pripravuje sa podrobné spracovanie informácií o koňoch nesúcich rakúsko-uhorské gény ale tieto kone zostanú súčasťou malopoľského plemena.

2. 4. Maďarsko

- v chovoch je recesia,
- základné stádo má 500 kobýl a 80 žrebčov,
- momentálne je v chove koní nevhodná organizačná štruktúra,
- tento rok sa opäť organizuje výstava FIF v Hódmezövásárhely,

- každoročne sa budú pripravovať súťaže tradičných plemien bez účasti globálnych športových koní. Tieto súťaže by mohli byť medzinárodné s preverením športových kvalít geneticky ohrozených populácií.

## 2. 5. Slovensko

- zaznamenávajú konjunktúru v chove, viac ľudí sa pozitívne zaujíma o plemeno Furioso,
- v spolupráci so ZCHKS začali Furiosa prezentovať ako rodinného koňa
- hlavný selekčný tlak je na charakter. Charakterné kone sa darí produkovať vďaka dobrému odchovu

## 3. Prezentácia v športe

Veľké populácie koní majú väčšiu úspešnosť, populácia Furiosa je malá. Nemôže konkurovať globálnemu športovému koňovi. Treba nájsť priestor, kde sa Furioso má možnosť presadiť. Navrhnuté sú 3 disciplíny, kde sa toto plemeno môže presadiť:

- voltíz – tu sa už úspešne prezentujú, treba to využiť, je to ukážka spolupráce koní a detí.
- všestrannosť – Furioso bol vojenský kôň šľachtený na všestrannosť – to sa musí využiť. Ak to budú spoľahlivé kone skákajúce pevné prekážky, budú žiadané. Gidrany z Maďarska sa už v tomto športe prezentujú s veľmi dobrými výsledkami, čo podporilo predaj týchto koní. Snahou Žrebčína Motešice je tiež prezentovať Furiosa v military, čo sa aj darí.
- Záprahy – momentálne je veľká príležitosť predávať kone zvyknuté chodiť v záprahu, je ich nedostatok (Sedláčková, 2009).

Za medzinárodný chovateľský úspech nášho chovu môžeme v roku 2009 považovať výsledky na V. ročníku medzinárodnej výstavy koní plemena Furioso v Hódmezővásárhelyi. Zo 120 koní bolo 80 plemena Furioso z Poľska, z Českej republiky, z Rumunska, zo Slovenskej republiky a z usporiadajúceho Maďarska. Je potešiteľné, že slovenská výprava sa v silnej medzinárodnej konkurencii nestratila. V kategórii „Kobyly do 8 rokov“ sa Molly (po 3324 Gidran XVII z 201 Mys 27) v majetku rodiny Heldových z Častej umiestnila na výbornom druhom mieste. V kategórii „Mladé plemenné žrebce“ sa víťazom stal slovenský plemenný žrebec 3672 Furioso XXX (po 3515 Furioso XXIV z 253 Dunsany 2) v majetku M. Slobodníka zo Bziniac pod Javorinou. Kvality tohto žrebca komisia ocenila aj na záver a Furioso XXX sa stal šampiónom V. ročníka medzinárodnej výstavy koní v Hódmezővásárhelyi. O tom, že chov Furiosa je u nás na vysokej úrovni, svedčí i fakt, že zo šiestich koní vo finále šampionátu sa tri narodili na Slovensku. V sprievodnom programe Slovensko dôstojne reprezentoval plemenný žrebec



3536 Furioso XXV - Eurograf, ktorý v súťaži Mini – maxi skončil na druhom mieste, (www.land.gov.sk, 2009).

**Tab. 1**

**[Počty narodených žriebät plemena Furioso na Slovensku]**

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
23	28	37	32	35	25	30	38

(ZCHKS, 2010)

Slovensko má vynikajúci, prechovaný a otestovaný plemenný materiál plemena Furioso a zvlášť kmeňa Przedswit. Záujem o náš materiál prejavili aj chovatelia zo zahraničia: z Rakúska, Čiech a Maďarska. V našom chove však otázkou ostáva, či vieme oceniť a budeme chcieť využiť existujúci genetický potenciál (Kovalčík - Halo, 2002).

V súčasnosti sa stále viac chovateľov zapája do zväzov a organizácií, kupujú, resp. chovajú plemeno Furioso. Na základe hore uvedených výsledkov sa budúcnosť tohto plemena vyvíja uspokojivo a jeho popularita neustále rastie. Verme tomu, že v pripravovaných športových podujatiach dostanú tradičné plemená priestor vo viacerých disciplínach. Toto umožní ich lepšie skúšanie a aj ich možnosti dokazovať sa pohnú z miesta.

## 2 CIEĽ PRÁCE

Cieľom našej diplomovej práce bolo analyzovať využitie koní plemena Furioso, ktorý sa na Slovensku chová ako génová rezerva. V našej práci sme sledovali využitie tohto plemena v jednotlivých disciplínach jazdectva a ich úspešnosť umiestnení v skokovej disciplíne.

Analyzovali sme:

- zastúpenie plemena Furioso v športe,
- vekovú štruktúru a pomer pohlavia,
- vývoj počtu pretekajúcich koní plemena,
- najlepšie jedince v jednotlivých disciplínach, podiel najpočetnejších kmeňov, a majiteľov.

### 3 METODIKA PRÁCE

V našej diplomovej práci sme sledovali a následne hodnotili využitie plemena Furioso v jednotlivých disciplínach jazdeckého športu. Furioso je teplokrvné plemeno koní s viacstrannou úžitkovosťou a na Slovensku sa chová ako génová rezerva.

Údaje o počtoch koní sme získavali z evidencie koní Slovenskej jazdeckej federácie a z Plemennej knihy Zväzu chovateľov koní na Slovensku. Z evidencie Výsledkov na pretekoch Slovenskej jazdeckej federácie sme na analýzu vypisovali umiestnenia všetkých koní plemena Furioso.

Vo výsledkoch práce máme spracované obdobie rokov od 2005 – 2009. Na jednotlivé roky sme z evidencie koní s platnou licenciou SJF vypísali zoznam všetkých súťažiacich koní a kone plemena Furioso, ktoré sme vyselekovali podľa pôvodu. V analyzovaných rokoch sme sledovali počet koní iných plemien pripadajúcich na jedného koňa plemena Furioso. Z počtu všetkých koní sme percentuálne vyjadrili podiel pretekajúcich koní plemena Furioso a ostatných plemien.

Kone sme zaradili podľa vekových skupín na 4 – 6 ročné, 7 – 12 ročné, 13 – 15 ročné a staršie. Spočítali sme kobyly, žrebce, valachy a následne spracovali tabuľku vekovej štruktúry a pomeru pohlavia.

V jednotlivých disciplínach sme sledovali stupne obtiažnosti, v ktorých kone plemena Furioso súťažili. V skoku súťažili v stupňoch „Z“ – „ST“, v drezúre od „Z“ – „L“ a vo všestrannosti „Z“ do „S“.

Úspešnosť umiestnení sme analyzovali v skokovej disciplíne, ktorá je najrozšírenejšia. Na hodnotenie úspešnosti v skokovej disciplíne sme vybrali kone, ktoré pretekali najmenej 3 krát. Spočítali sme umiestnenia do 6. miesta a následne vypočítali percentuálnu úspešnosť umiestnení týchto koní.

Z ostatných jazdeckých disciplín sme sledovali najúspešnejšie jedince plemena Furioso a zastúpenie jednotlivých kmeňov.

## 4 VÝSLEDKY PRÁCE

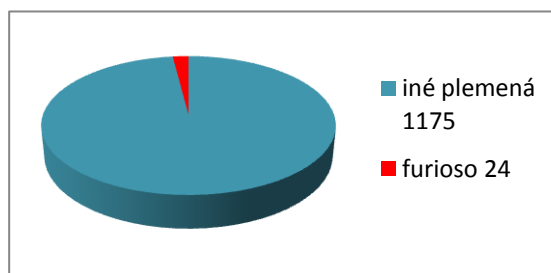
### 4.1. Športová testácia v roku 2005

V roku 2005 z celkového počtu 1199 koní s platnou licenciou Slovenskej jazdeckej federácie, sa v súťažiach na Slovensku prezentovalo 24 koní plemena Furioso. Účasť týchto koní na drezúrnych pretekoch bola minimálna. V drezúre štartovali dva kone a to do stupňa obtiažnosti „Z“. Vo voltíži pretekali 2 plemenné žrebce.

V skokových súťažiach pretekalo:

- 7 koní do stupňa „Z“ (100 cm),
- 4 kone do stupňa „ZL“ (110 cm),
- 7 koní do stupňa „L“ (120 cm),
- a 3 kone do stupňa „S“ (130 cm) .

V grafe č. 1 vidíme, že plemeno Furioso v roku 2005 na domácich pretekoch zastúpené len 2 % spomedzi všetkých plemien má veľmi početnú konkurenciu. Na každého súťažiaceho Furiosa pripadá až 48,9 koní iných plemien, ako sú oldenburský kôň, holštýnsky a westfálsky kôň, ktoré sú špeciálne šľachtené na určitý druh súťaže. Popularita týchto „nových“ plemien neustále rastie a v skokovej a drezúrnej disciplíne predstavujú veľkú konkurenciu tradičnému plemenu ako je Furioso, ktorý je vyslovene všestrannej úžitkovosti.



**Graf 1**

#### **[Podiel pretekajúcich koní plemena Furioso a ostatných plemien]**

Tabuľka 2 nám ukazuje vekovú štruktúru a pomer pohlavia pretekajúcich koní v roku 2005. Polovicu koní tvorili mladé, 4 – 6 ročné kone, čo sa ukazuje ako začiatok priaznivého rozvoja chovu plemena Furioso. 7 – 12 ročné boli v zastúpení 41,67 %. Staršie boli len dva kone. Čo sa týka pohlavia, najviac boli zastúpené valachy, čo znamená, že menej plemenného materiálu sa zaradilo do športovej testácie.

**Tab. 2****[Veková štruktúra a pomer pohlaví]**

vek	pohlavie				
	kobyła	žrebec	valach	spolu	%
4 - 6	4	4	4	12	50,00%
7 - 12		3	7	10	41,67%
13 - 15		1		1	4,17%
staršie		1		1	4,17%
spolu	4	9	11	<b>24</b>	
%	16,67%	37,50%	45,83%		100,00%

Na hodnotenie úspešnosti v skokovej disciplíne sme vybrali kone, ktoré štartovali najmenej 3 krát. Do hodnotenia sme brali do úvahy umiestnenia do 6. miesta. Tabuľka 7 v prílohe A nám ukazuje prehľad úspešnosti pretekajúcich koní v skokových súťažiach v roku 2005. Najviac umiestnení do 6. miesta v pomere k počtu štartov mal valach Oskar so 40 % úspešnosťou, po 3372 Furioso XXI z matky 181 North Star VIII-53, v majetku Danieli Kleinovej. Ako druhý bol valach Agadír s 33,3 % úspešnosťou po 4341 Gidran XVI z Tivera A1/1, v majetku Kamila a.s. . V majetku Janky Rindošovej bol žrebec J.R. po 4304 Przedswit XVII z matky 914 Jawa vs. a jeho úspešnosť činila 27,27 %. Pretekali celkom 11 krát, z toho 3 krát v stupni obtiažnosti „S“. Oskar a Agadír pretekali do stupňa „L“. Najväčší počet štartov mal žrebec Palmero po 3566 Przedswit XXII z matky 171 Catalin IV-15.

Hodnotenú kone v roku 2005 v skokovej disciplíne štartovali celkom 117 krát, s počtom 22 umiestnení do 6. miesta s úspešnosťou 18,8 %.

Koňom roka vo voltíži jednotlivcov sa stal plemenný žrebec 4396 Catalin X (C III-73) narodený v Motešiciach, v majetku TJ Slávia UVL Košice. Je posledným priamym potomkom jedného z najúspešnejších plemenníkov kmeňa Catalin – žrebca Catalin III. Jeho matkou bola 875 Furioso XLIII, ktorá sa narodila v roku 1974 po importovanom pohořelickom žrebcovi Furioso XLIII. Voltížnym koňom roka bol aj v rokoch 2000, 2002 a v roku 2004. Medzinárodnými rozhodcami z FEI (Svetová jazdecká federácia) bol niekoľkokrát hodnotený ako najlepšie cválajúci voltížny kôň.

Z pretekajúcich koní boli najviac zastúpené kmene Przedswit a Furioso. Kmeň Przedswit plemenným žrebcom 4304 Przedswit XVII celkovo 4 krát, 3373 Przedswit XIX

2 krát a 3566 Przewslit XXII 1 krát. Kmeň Furioso žrebcami Furioso XIX, Furioso XVII, 3466 Furioso XVIII, 3372 Furioso XXI, 3458 Furioso XXII.

Najviac pretekajúcich potomkov v roku 2005 bolo po žrebcovi 4304 Przewslit XVII a to J.R., Patriot a Farun.

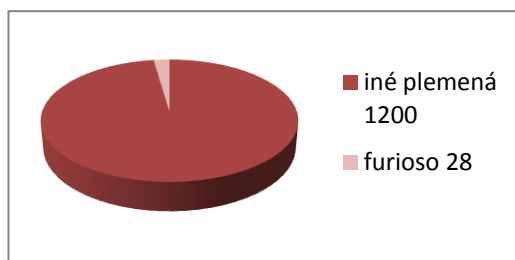
#### 4.2. Športová testácia v roku 2006

V roku 2006 z celkového počtu 1228 koní s platnou licenciou Slovenskej jazdeckej federácie pretekalo na Slovensku 28 koní plemena Furioso, čo je o 4 kone viac ako v roku 2005. Na drezúrnych obdĺžnikoch súťažilo 6 koní, vo všestrannosti 8 koní a vo voltíži 2 žrebce.

V skokových súťažiach pretekalo:

- 7 koní do stupňa „Z“ (100 cm),
- 8 koní do stupňa „ZL“ (110 cm),
- 2 kone do stupňa „L“ (120 cm),
- a 1 kôň do stupňa „S“ (130 cm).

V grafe 2 vidíme, že podiel koní plemena Furioso k ostatným plemenám je 2,3 %, čo je oproti roku 2005 len veľmi nepatrné zvýšenie. V roku 2006 pripadá na každého súťažiaceho Furiosa 42,8 koní iného plemena, čo je menej ako v roku 2005.



Graf 2

#### [Podiel pretekajúcich koní plemena Furioso a ostatných plemien]

Tabuľka 3 nám ukazuje vekovú štruktúru a pomer pohlavia pretekajúcich koní v roku 2006. Počet 7 – 12 ročných koní sa v oproti roku 2005 zvýšil na polovicu, čo znamená, že v tomto roku bolo do športovej testácie zaradených menej mladých koní. Pomer pohlavia bol v tomto roku už vyrovnaný, kobyly aj žrebce boli v zastúpení 32,14 %. Valachov bolo už menej ako v roku 2005.

**Tab. 3****[Veková štruktúra a pomer pohlaví]**

vek	pohlavie				
	kobyła	žrebec	valach	spolu	%
4 - 6	4	4	4	12	42,86%
7 - 12	5	3	6	14	50,00%
13 - 15		1		1	3,57%
staršie		1		1	3,57%
spolu	9	9	10	<b>28</b>	
%	32,14%	32,14%	35,71%		100,00%

Tabuľka 8 v prílohe A nám ukazuje úspešnosť koní v skokových súťažiach v roku 2006. Valach Figaro po 4522 Rif du Madon III z 275 Čardáš 18 v majetku Grand Prix Lučenec s 3 umiestneniami v 4 pretekoch dosiahol 75 % úspešnosť. Úspešnosť valacha Gidran po 4341 Gidran XVI z matky 238 Catalin IV-34 v majetku TC-Contact N. Mesto n/V činila 66,6 %. Kobyła Kuhailan Urkub II-15 po 3489 Kuhailan Urkub II z 257 Gidran XVI-1 mala 25 % úspešnosť.

Najväčší počet štartov mal plemenný žrebec motešického chovu 3670 Przedswit XXV Aramis v majetku Webfork a.s., ktorý sa na skokových súťažiach prezentoval celkovo 11 krát do najvyššej výšky prekážok 140 cm.

Hodnotené kone v roku 2006 v skokovej disciplíne štartovali celkom 49 krát, s počtom 7 umiestnení do 6. miesta. Úspešnosť činila 14,29 %, čo je o 4,5 % menšia ako v predchádzajúcom roku.

3 kone plemena sa zúčastnili na Majstrovstvách Slovenskej republiky vo všestrannosti. Valach Agadír (majiteľ Kamila a.s.), skončil na 1. mieste, žrebec Farun po 4304 Przedswit XVII z 248 Harun 11 na 3. mieste a valach Figaro na 7. mieste.

Plemenný žrebec 4396 Catalin X (C III-73) sa v roku 2006 zúčastnil Svetových jazdeckých hier už 4. krát.

Účasť koní na súťažiach pre deti potvrdzuje vyrovnaný charakter plemena. Mladý plemenník 3678 Furioso XXXII - Gong a plemenná kobyła Čukotka sa zúčastňovali drezúrnych súťaží pre deti a s kobyľami Lusitania a Babina deti pretekali v skoku.

V roku 2006 bol najviac zastúpený kmeň Furioso celkom 11 krát a kmeň Przedswit 8 krát. Plemenník 4304 Przedswit XVII mal v tomto roku opäť najviac, a to 4 licentovaných potomkov.

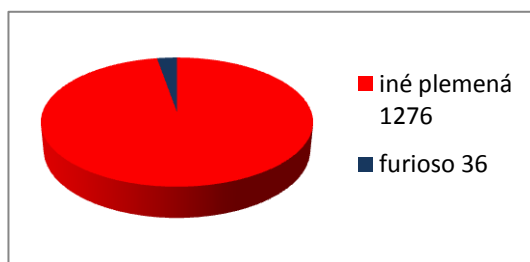
### 4.3. Športová testácia v roku 2007

V roku 2007 z celkového počtu 1312 koní s platnou licenciou SJF pretekalo 36 koní plemena Furioso, čo je o 8 koní viac ako v roku 2006. Oproti roku 2005 je to už o 50 % viac koní. Vo všestrannosti pretekalo 7 koní, v drezúre 6 koní a vo voltíži 2 žrebce.

V skokových súťažiach pretekalo:

- 10 koní do stupňa „Z“ (100 cm),
- 8 koní so stupňa „ZL“ (110 cm),
- 11 koní do stupňa „L“ (120 cm),
- 2 kone do stupňa „S“ (130 cm),
- 1 kôň do stupňa „ST“ (140 cm).

Graf č. 3 ukazuje podiel plemena Furioso a ostatných plemien. Percentuálny podiel 2,74 % predstavuje oproti roku 2005 zvýšenie o 0,74 %. Na každého súťažiaceho Furiosa pripadalo 35,4 koní konkurenčných plemien, čo je o 7,4 koní menej ako v predchádzajúcom roku.



**Graf 3**

#### **[Podiel pretekajúcich koní plemena Furioso a ostatných plemien]**

Z tabuľky 4 vyplýva, že v roku 2007 boli na pretekoch zastúpené 7 – 12 ročné kone v 52,78 %, 4 – 6 ročné v 38,89 %, čo oproti roku 2006 predstavuje len minimálnu zmenu. Pomer pohlaví sa v tomto roku zmenil v prospech žrebčov. Podiel 4 – 6 ročných koní je stále veľmi priaznivý, čo sa týka zaradovania mladých koní do športovej testácie.



**Tab. 4****[Veková štruktúra a pomer pohlaví]**

vek	pohlavie				
	kobyła	žrebec	valach	spolu	%
4 - 6	7	5	2	14	38,89%
7 - 12	4	6	9	19	52,78%
13 - 15		1	1	2	5,56%
staršie		1		1	2,78%
spolu	11	13	12	<b>36</b>	
%	30,56%	36,11%	33,33%		100,00%

Tabuľka 9 v prílohe A nám ukazuje úspešnosť koní v skokových súťažiach v roku 2007. Najvyššiu úspešnosť v roku 2007 mal opäť valach Figaro. Z 18 pretekov sa 10 krát umiestnil do 6. miesta, čo činí 55,56 % úspešnosť. Figaro pretekal v tomto roku už do stupňa obtiažnosti „S“. Plemenný žrebec Harwy po otcovi 2420 Przedswit mirosław. z matky 248 Harun 11 v majetku MBL spol. s r.o. mal 50 % úspešnosť. Kobyla Lusitania v majetku Andreja Sedlačku po 4304 Przedswit XVII z 250 Dunsany 10 dosiahla taktiež 50 % úspešnosť. 30 % úspešnosť mal valach Agadir, ktorý v roku 2005 bol druhý najlepší.

Úspešnosť hodnotených koní v skokovej disciplíne v roku 2007 činila 20,69 %, čo je oproti roku 2006 vyššia o 6,4 %.

Plemenný žrebec 3602 Furioso XXVII - Wigo po 3372 Furioso XXI z 186 Przedswit XVII-15, sa v roku 2007 stal majstrom Západoslovenského kraja v skoku dospelých. Pretekal do stupňa obtiažnosti „ST“, ale na začiatku sezóny 2008 sa zranil a jeho športová testácia sa predčasne ukončila.

Kone plemena Furioso sa stále častejšie objavujú na kolbiskách všestranej spôsobilosti a na Slovensku už patria medzi najviac a najúspešnejšie zastúpené plemeno v tejto disciplíne. Na Majstrovstvách Slovenskej republiky vo všestrannosti sa na prvých troch miestach umiestnili kone práve tohto plemena. Na prvom mieste sa umiestnil plemenný žrebec 3687 Przedswit XXIX – Harwy, na druhom mieste skončila plemenná kobyla Gomba a na treťom mieste valach Figaro.

Koňom roka 2007 za disciplínu všestranná spôsobilosť sa stala kobyla Gomba Furioso XXII-7 z motešického chovu v majetku TJ Elán Čierna Voda. Kobyla po žrebcovi 3458 Furioso XXII z matky 191 Vinica XX sa zúčastňovala tak súťaží vo všestranej spôsobilosti ako aj v skokových súťažiach. Kobyla sa na chovateľských Majstrovstvách

sveta mladých koní vo všestrannej spôsobilosti umiestnila na 34. mieste. Pre slovenský chov to bol do roku 2007 najúspešnejším štartom slovenského koňa na chovateľských Majstrovstvách sveta.

V roku 2007 boli kmene Furioso aj Przedswit prezentované 11 krát. Piatich zástupcov mal v tomto roku už aj kmeň Gidran. Plemenníka 4304 Przedswit XVII reprezentovalo v tomto roku už 5 potomkov.

#### 4.4. Športová testácia v roku 2008

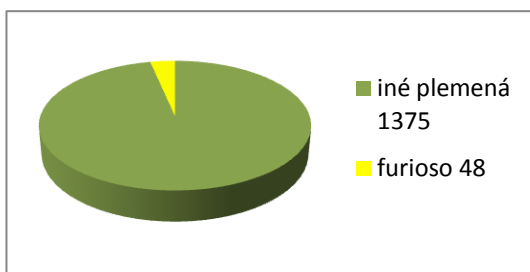
V roku 2008 z celkového počtu 1422 koní s platnou licenciou sa v súťažiach prezentovalo 48 koní plemena Furioso, z nich 10 plemenných žrebcov a 14 kobýl zapísaných v Plemennej knihe. Oproti roku 2007 je to o 12 koní viac a oproti roku 2005 sa počet pretekajúcich koní plemena Furioso zvýšil o 100 %, čo predstavuje veľmi rýchle zdvojnásobenie počtu Furiosov na súťažiach.

12 koní súťažilo vo drezúre, 9 koní vo všestrannosti a vo voltíži jeden žrebec.

V skokoch pretekalo:

- 11 koní do stupňa „Z“ (100 cm),
- 11 koní do stupňa „ZL“ (110 cm),
- 17 koní do stupňa „L“ (120 cm),
- a 3 kone do stupňa „S“ (130 cm).

V grafe 4 vidíme, že plemeno Furioso bolo v roku 2008 na domácich pretekoch v zastúpení 3,37 % spomedzi ostatných plemien, čo je viac ako v predchádzajúcom roku. Na každého súťažiaceho Furiosa pripadá 28,64 koní iných plemien, čo je o 6,76 koní menej ako v roku 2007.



**Graf 4**

**[Podiel pretekajúcich koní plemena Furioso a ostatných plemien]**

Tabuľka 5 nám ukazuje, že najviac v roku 2008 bolo 7 – 12 ročných koní čo je vek, kedy sú schopné dosahovať najlepšie výsledky na pretekoch. Pomer pohlavia sa oproti roku 2007 nezmenil.

**Tab. 5**  
**[Veková štruktúra a pomer pohlaví]**

vek	pohlavie				
	kobyła	žrebec	valach	spolu	%
4 - 6	5	9	4	18	37,50%
7 - 12	10	5	11	26	54,17%
13 - 15		2	1	3	6,25%
staršie		1		1	2,08%
spolu	15	17	16	<b>48</b>	
%	31,25%	35,42%	33,33%		100,00%

Tabuľka 10 v prílohe A nám ukazuje úspešnosť koní v skokových súťažiach v roku 2008. Valach Figaro s 82,05 % dosiahol už 3. rok najväčšiu úspešnosť. Z 39 pretekov skončil 32 krát do 6. miesta, z toho 16 krát prvé miesto do stupňa „ZL“, a jedno 1. miesto mal aj v stupni „S“. Kobyla Lusitania sa na 39 pretekoch umiestnila 19 krát do 6. miesta. Valach Frost v majetku Petra Krajčoviča po 3372 Furioso XXI z matky 208 Harun 3 mal v roku 2008 45,45 % úspešnosť. Po tomto istom žrebcovi pretekal aj valach Oskar, s úspešnosťou 35,9 %. Oskar sa v roku 2008 na Majstrovstvách Slovenskej republiky v skoku pre deti umiestnil na 18. mieste a na Majstrovstvách západoslovenskej oblasti v stupni „ZL“ na 1. mieste.

Hodnotené kone v skoku s počtom pretekov 456 a so 148 umiestneniami dosiahli úspešnosť 32,46 %, čo oproti roku 2007 činí zlepšenie o 11,77 %.

V drezúre štartovali do stupňa „L“. Na majstrovstvách bratislavskej oblasti v drezúre sa zúčastnilo 7 koní plemena Furioso. V drezúre pre 5.- 6. ročné kone boli z 8 koní 3 plemena Furioso. Na druhom mieste skončil valach Il'ja po 3635 Furioso XXV (Eurograf) z 140 Przedswit XV-14, na 3. mieste plemenný žrebec 3687 Harwy a na 4. mieste plemenník 3700 Hamlet. Plemenný žrebec 3691 Ivo v drezúre pre deti dosiahol 6. miesto, plemenná kobyla Samba 8. miesto. V drezúre juniorov plemenník 3691 Ivo skončil na 4. mieste.

Všestranné využitie plemena Furioso v roku 2008 veľmi dobre prezentovali mladý valach Il'ja a plemenný žrebec Harwy. Oba kone sa zúčastňovali medzinárodných pretekov aj v zahraničí. Il'ja sa umiestnil 3 krát na 1. mieste, raz na 2., 5., 7., 16. mieste. Plemenník

Harwy v tomto roku ešte len ako 6-ročný sa stal koňom roka vo všestrannosti na Slovensku. Pretekal do stupňa „CIC\*“ („S“). Na všetkých troch domácich pretekoch vyhral a v zahraničí výborne reprezentoval Slovensko s 1., 4., 9., 11, 12. umiestnením a s doteraz najlepším 26. miestom slovenského koňa vo Fancúzsku na Majstrovstvách mladých koní vo všestrannosti.

Kmeň Furioso bol v roku 2008 prezentovaný 18-timi jedincami, kmeň Przedswit 15-timi a kmene North Star a Catalin len dvomi. Až 6 potomkov v tomto roku pretekalo po plemenníkovi 3536 Furioso XXV – Eurograf, ktorý sa zúčastňuje skokových pretekov aj pretekov vo všestrannosti.

#### **4.5. Športová testácia v roku 2009**

V roku 2009 z celkového počtu 1453 koní s platnou licenciou SJF sa v súťažiach prezentovalo 47 koní plemena Furioso, z nich 8 plemenných žrebcov a 16 kobýl zapísaných v Plemennej knihe. Počet pretekajúcich Furiosov sa oproti roku 2008 znížil o jedného koňa.

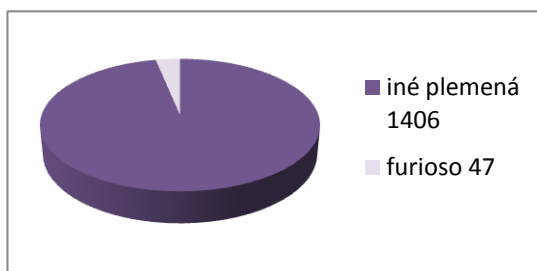
Zástupcovia Furiosa prezentovali plemeno hlavne v parkúre, menej v drezúre, všestrannosti a vo voltíži.

V skokoch pretekalo:

- 17 koní do stupňa „Z“ (100 cm),
- 13 koní do stupňa „ZL“ (110 cm),
- 11 do stupňa „L“ (120 cm),
- a len jeden kôň do stupňa „S“ (130 cm).

V drezúre pretekalo 10 koní, vo všestrannosti 8 koní a vo voltíži 1 kôň.

V grafe 5 je vidieť, že plemeno Furioso bolo v roku 2009 zastúpené 3,23 % spomedzi iných plemien, čo je o trochu menej ako v predchádzajúcom roku. Na každého jedného súťažiaceho Furiosa pripadá 29,9 koní iných plemien.



**Graf 5**

**[Podiel pretekajúcich koní plemena Furioso a ostatných plemien]**

V Tabuľke 6 vidíme, že oproti predchádzajúcim rokom sa zvýšil počet 13 – 15 ročných koní. Zastúpenie 4 – 6 ročných koní s 29,79 % je oproti roku 2005 menej o vyše 20 %. Pomer pohlaví sa oproti roku 2008 zmenil v prospech kobýl ktoré predstavovali 38,3 %.

**Tab. 6**

**[Veková štruktúra a pomer pohlaví]**

vek	pohlavie				%
	kobyła	žrebec	valach	spolu	
4 - 6	4	6	4	14	29,79%
7 - 12	10	5	7	22	46,81%
13 - 15	4	2	4	10	21,28%
staršie		1		1	2,13%
spolu	18	14	15	<b>47</b>	
%	38,30%	29,79%	31,91%		100,00%

Tabuľka 10 v prílohe A nám ukazuje úspešnosť koní v skokových súťažiach v roku 2009. Z hodnotených koní bol už po 4. rok najúspešnejší valach Figaro. Z 39 pretekov sa 32 krát umiestnil do 6 miesta, z toho 13 krát na 1. mieste a jeho úspešnosť činila 82,05 %. Kobyla Jamajka po 3536 Furioso XXV – Eurograf z 170 Furioso XIV-1 bola druhá najlepšia s 60 % úspešnosťou. 57,14% úspešnosť umiestnení mal valach Fabio po 3466 Furioso XVIII z 167 Mys 11 v majetku Tibora Kočíka. Nad 50 % mali aj plemeník Eurograf a valach Agadír.

Všetky hodnotené kone v skoku pretekali 344 krát, do 6. miesta sa umiestnili 103 krát a ich úspešnosť činila 29,94 %, ktorá je oproti roku 2005 o 11,14 % vyššia.

Najúspešnejším koňom vo všestrannosti v roku 2009 na Slovensku sa stal plemenný žrebec motešického chovu, 3687 Przedswit XXIX – Harwy s jazdcom Martinom Maivaldom. Dosiahol vynikajúce výsledky aj v medzinárodných súťažiach, kde

vynikol v konkurencii švédskych holandských, anglických, českých, dánskych, poľských a talianskych koní. V sezóne 2009 sa zúčastnil na týchto pretekoch :

- Motešice „ZL“ – 3. miesto

Medzinárodné preteky:

- Pardubice CNC 1\* - 6. miesto

- Motešice CCI\* - 2. miesto

- Nagykanizsa CIC 2\* - 4. miesto

- Pardubice CSIO – 2. miesto

- Motešice CIC\* - 3. miesto

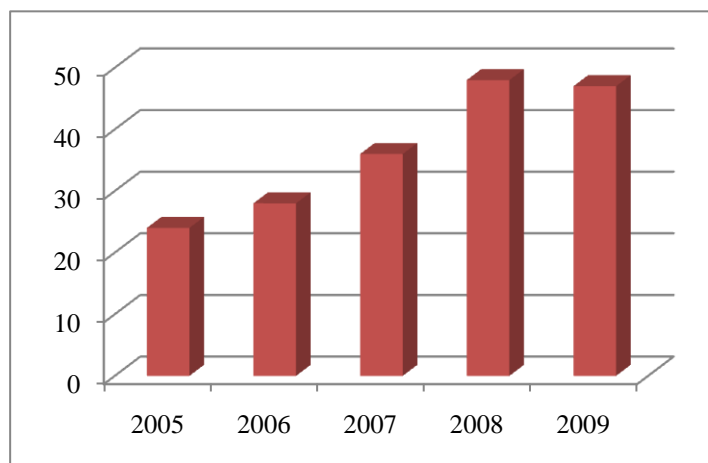
Taktiež valach motešického chovu Il'ja, po 3536 Furioso XXV, z matky 140 Przedswit XV 14 dosiahol v tomto roku pozoruhodné výsledky vo všestrannosti a to: v stupni „Z“ 6. miesto, v „ZL“ 2 krát 2. miesto, v CIC\* 2., 3, 12, a 29, miesto v medzinárodnej konkurencii.

Zo 16 športujúcich plemenných kobýl, 13 pretekalo v parkúre, kobyly 322 Havana a 3583 Granada okrem parkúru aj vo všestrannosti a kobyly 204 Camelia a 332 Jawa v parkúre a v drezúre. Najväčší počet štartov v roku 2009 mali kobyly Previa narodená v roku 2001, ktorá štartovala 23 krát, a 3584 Hubička narodená v roku 2002 s počtom štartov 22. Obidve kobyly štartovali v parkúrových súťažiach pre deti a mládež.

Z pretekajúcich koní boli kmene Furioso aj Przedswit zastúpené 14 krát. Kmeň Gidran 7 krát, z toho bolo až 5 koní po žrebcovi 3324 Gidran XVII. Kmeň North Star bol aj v tomto roku prezentovaný len dvomi koňmi. Kmeň Catalin mal v roku 2009 už 5 zástupcov. Plemenníky 4304 Przedswit XVII a 3373 Przedswit XIX mali po 5 pretekajúcich potomkov.

#### **4.6. Športová testácia v rokoch 2005 – 2009**

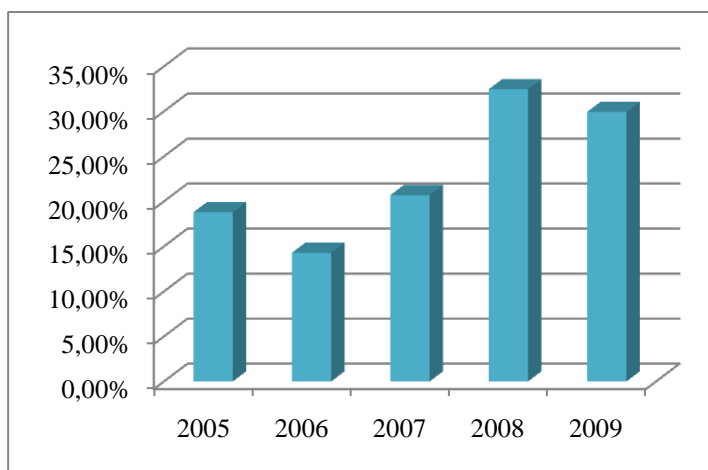
Graf 6 nám znázorňuje počet pretekajúcich koní plemena Furioso v rokoch 2005 – 2009. Počet pretekajúcich Furiosov sa každým rokom postupne zvyšoval, iba v roku 2009 bolo o jedného koňa menej ako v predchádzajúcom, čo je zanedbateľné. Od roku 2005 do 2008 sa ich počet zdvojnásobil. Keď vezmeme do úvahy malú veľkosť populácie plemena Furioso na Slovensku, ročné nárasty od 4 – 12 jedincov v športovej testácii sú veľké a poukazujú na rastúcu popularitu plemena.



**Graf 6**

**[Počet pretekajúcich koní plemena Furioso v rokoch 2005 - 2009]**

Graf 7 znázorňuje percentuálnu úspešnosť umiestnení koní plemena Furioso v skoku v rokoch 2005 – 2009, ktorá sa nerovnomerne zvyšovala. Najvyššia bola v roku 2008, hodnotené kone tu mali 32,46 % úspešnosť. Percentá úspešnosti umiestnení do 6. miesta sú nízke, najnižšie bolo v roku 2006. Úspešnosť od roku 2005 do roku 2009 narástla o 11,14 %, čo sa dá vysvetliť, že v roku 2009 boli vo väčšom počte 7 – 12 ročné kone v najproduktívnejšom veku. V roku 2005 boli vo väčšom počte kone 4 – 6 ročné. Keďže Furioso je všestranné plemeno, jeho skokové schopnosti sa nemôžu rovnať západným plemenám, ktoré sa selektovali a vyšľachtili jednostranne pre skokové alebo drezúrne využitie.



**Graf 7**

**[Úspešnosť umiestnení koní plemena Furioso v skoku v rokoch 2005 - 2009]**

## 5 DISKUSIA

HUČKO (ca 2000) píše, že výrazne sa diferencujú a rozširujú plemená koní s jednostrannou úžitkovosťou - rýchlosť, dostihové plemená a aj u najpočetnejšej skupiny teplokrvných koní sa hlavný dôraz kladie na jazditeľnosť, mechaniku pohybu, vytrvalosť, charakter a skokové schopnosti.

Toto tvrdenie platí aj pre dnešok, kedy na Slovensku patria parkúrové preteky stále k najrozšírenejším a najznámejším tak medzi jazdcami ako aj obecnstvom. V období, keď sa vytváralo plemeno Furioso potrebovali všestranného koňa. S týmto cieľom vytvorili plemeno, ktoré bolo v rámci potrieb vojenskej správy rýchle a ovládateľné pod sedlom a takisto silné a vytrvalé v záprahu. V tomto prípade všestrannosť znamená, že nemôžu veľmi vynikať v jednej disciplíne napríklad v skokoch. V našej analýze je vidieť, že v skokovej ani v drezúrnej disciplíne kone plemena Furioso nijak zvlášť nevykukajú. Naopak, aj keď na Slovensku sú súťaže vo všestrannosti zatiaľ v malom počte, Furioso v nich dosahuje pozoruhodné výsledky a je v nich najpočetnejšie zastúpený.

Podľa TÓTHOVEJ (2006), popri dnešných športových plemenách nie je dostatočný dopyt po tradičných domácich plemenách. Tohto príčinou je, že o kvalitách tradičných plemien sa nedarí presvedčiť ani väčšina domácich chovateľov, o zahraničných kupcoch ani nehovoriac.

Aj naša analýza podielu pretekajúcich koní plemena Furioso k ostatným plemenám toto tvrdenie potvrdzuje. V roku 2005 bol Furioso zastúpený v súťažiach len 2 percentami, do roku 2009 sa toto percento zvýšilo na 3,2 %, čo je veľmi malý nárast, keď vezmeme do úvahy, že plemeno Furioso bolo vyšľachtené na našom území. Pre úspešné pretekánie v skoku boli importované plemená zo západnej Európy, ktoré boli špeciálne vyšľachtené pre túto disciplínu.

DALLOS (2008) zdôrazňuje, že v dôsledku intenzívneho šľachtenia a zrýchlenej selekcie sa v novších plemenách menia také dôležité vlastnosti ako napríklad dlhovekosť, konštitúcia, alebo prispôsobivosť k vonkajšiemu prostrediu. Zastavenie zhoršovania týchto vlastností je dôležitá úloha, v ktorej bude a je potrebná aj ohrozená populácia génových rezerv. Podobne uvádza aj TÓTHOVÁ (2007), že veľké medzinárodné plemená vytlačujú málopočetné domáce plemená z chovu. Len pred niekoľkými rokmi sa rozšíril názor, že niektoré plemená domácich zvierat majú také cenné vlastnosti, ktoré je nevyhnutné zachovať.



Furioso má všetky tieto spomínané vlastnosti a spolu s jeho adaptáciou na naše podmienky a spôsob starostlivosti predstavuje pre našich chovateľov určite menšie výdavky na chov ako dovezené plemená, ktoré sú náročnejšie.

EDWARDS (1992) o charaktere Furiosa píše, že Furioso je inteligentný a veľmi prispôsobivý. Nielen že je výnimočne všestranný, je to dobrý jazdecký kôň, ktorý dobre chodí aj v záprahu a dokáže úspešne súťažiť vo všetkých disciplínach.

Podľa našej analýzy kone plemena Furioso súťažili v najväčšom počte v skokovej disciplíne, v ktorej môžeme konštatovať, že s výnimkou niekoľkých jedincov bola ich úspešnosť umiestnení veľmi malá. Najvyššiu úspešnosť z hodnotených rokov mali v roku 2008, ktorá činila 32,46 %. 31 hodnotených koní v tomto roku súťažilo 456 krát a do 6. miesta sa umiestnili len v 148 prípadoch. Veľká väčšina koní plemena Furioso súťažila len do stupňa „L“.

O využití plemena sa zmieňuje MACHEK (2007). Pre svoju mnohostrannosť sú využiteľné v základných odvetviach jazdeckého športu (drezúra, všestrannosť, záprah, voltíže, vytrvalosť), pre rekreačné jazdenie a v odvetviach hiporehabilitácie. V našej analýze športových rokov sme zistili, že v drezúre preteká Furioso len do nižšieho stupňa obtiažnosti ale vo všestrannosti sa v posledných 3 rokoch objavujú úspešne aj na medzinárodných pretekoch. Vo vytrvalosti sa podľa našich poznatkov nevyužíva. Furioso je vhodný na využitie v rekreačnom jazdení a hiporehabilitácii, k tomu nevyhnutný vyrovnaný charakter dokazujú tieto kone na početných súťažiach pre deti a mládež.

MEDVECKÝ (1989) o kmeni North Star uvádza, že sa u nás uplatnil len v menšej miere. Toto tvrdenie je zhodné s našim zistením, že kmeň North Star sa v súťažiach na Slovensku objavil len od roku 2008 aj to v zastúpení len dvoch koní.

ŠTRUPL (1995) píše, že u nás bol nedostatok pepiniérov kmeňa Przedswit, preto tento kmeň u nás prakticky zanikol. V našich hodnotených športových rokoch však mal kmeň Przedswit veľmi početné zastúpenie. V roku 2008 zo 48 súťažiacich Furiosov bolo 15 kmeňa Przedswit. Po plemenníkovi 4304 Przedswit XVII súťažilo počas piatich sledovaných rokov 7 potomkov, po 3373 Przedswit XIX 5 potomkov. Naše tvrdenie korešponduje s nasledovnou citáciou autorov, že Slovensko má vynikajúci, prechovaný a otestovaný plemenný materiál plemena Furioso a zvlášť kmeňa Przedswit. Záujem o náš materiál prejavili aj chovatelia zo zahraničia: z Rakúska, Čiech a Maďarska. V našom chove však otázkou ostáva, či vieme oceniť a budeme chcieť využiť existujúci genetický potenciál (KOVALČÍK, HALO, 2002).

## 6 ZÁVER

Cieľom našej diplomovej práce bolo analyzovať využitie plemena Furioso, ktorý sa na Slovensku chová ako génová rezerva. Sledovali sme športové výsledky v rokoch 2005 – 2009, ich zastúpenie v jednotlivých športových disciplínach a zistili sme počty koní plemena Furioso zaradených do športovej testácie.

Počet pretekajúcich koní plemena Furioso sa každým rokom postupne zvyšoval. Od roku 2005 do 2008 sa ich počet zdvojnásobil. Kým v roku 2005 súťažilo 24 Furiosov, do roku 2009 ich bolo už 47. Pomer pohlaví sa v priebehu sledovaných rokov zmenil v prospech plemenných zvierat.

Z hodnotenia úspešnosti umiestnení v skokovej disciplíne sme zistili, že kone plemena Furioso dosahujú malú úspešnosť. Najvyššie percento úspešnosti vypočítané z počtu štartov a počtu umiestnení do 6. miesta predstavovalo 32,46 %, a to v roku 2008. Od roku 2005 do roku 2009 sa ich úspešnosť zlepšila o 11,14 %. Najpočetnejšie boli na súťažiach zastúpené kmene Furioso a Przedswit.

V drezúrnej disciplíne súťažili vo väčšine prípadov do nižšieho stupňa obtiažnosti. Vo voltíži sa s obľubou využívajú kone domáceho chovu, kým veľká väčšina skokových a drezúrnych jazdcov uprednostňuje kone z holandských a nemeckých chovov. Na voltíž má Furioso vyhovujúci temperament, stavbu tela aj chody.

V období, keď sa vytváralo plemeno Furioso potrebovali všestranného koňa. S týmto cieľom vytvorili plemeno, ktoré bolo v rámci potrieb vojenskej správy rýchle a ovládateľné pod sedlom a takisto silné a vytrvalé v záprahu. V tomto prípade všestrannosť znamená, že nemôžu veľmi vynikať v jednej disciplíne napríklad v skokoch. Preto by sa malo využitie Furiosa zamerať na preteky vo všestrannosti, na ktoré má z ostatných plemien chovaných na Slovensku najlepšie predpoklady.

Podľa našich výsledkov je Furioso najúspešnejší vo všestrannosti. Na kolbiskách všestrannej spôsobilosti sa na Slovensku objavujú stále častejšie a už patria medzi najviac a najúspešnejšie zastúpené plemeno v tejto disciplíne. Od roku 2007 reprezentujú Slovensko aj na medzinárodných súťažiach. Preto pre zachovanie plemena Furioso ako génovej rezervy bude potrebné rozvíjať tento šport na Slovensku.

Ak sa všestrannosť na Slovensku bude naďalej uberať touto cestou, čoskoro sa plemeno Furioso dostane do povedomia širokej verejnosti nielen jazdcov a chovateľov ale aj divákov, ktorí sú pre usporiadateľov súťaží nevyhnutní.

## 7 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BÍLEK, F.- AMBROŽ, L.- BLAŽEK, K. Et al. 1955. *Speciální zootechnika-Díl druhý-Chov koní*. Praha: SZN, 1955. 849 s.

BÍLEK, F. – AMBROŽ, L. – BLAŽEK, K. et al. 1957. *Speciální zootechnika – Díl druhý-Chov koní*. 2.vyd. Praha: SZN, 1957. 1031 s.

BODÓ, I. – PATAKI, B. 2008. Hagymányos lófajták fentartási lehetősége. In *Lovas Nemzet*. ISSN 1416-2377, roč.14, 2008, č. 3, s. 10-12.

DALLOS, A. 2008. A Gidrán Szilvásváradon, In *Lovas Nemzet*. ISSN 1416-2377, 2008, roč.14, č.2, s.10-12.

DÓZSA, T. K. 2006. Országos Furioso-North Star tenyészszemle Hódmezővásárhelyen, In *Lovas Nemzet*. ISSN 1416-2377, 2006, roč.12, č.11, s. 44-45.

DUŠEK, J. et al. 1999. *Chov koní*. Praha: Brázda, 1999. 119 s. ISBN 80-209-0282-1.

EDWARDS, E.H. 1992. *Velká kniha o koňoch*. 1. vyd. Bratislava: Gemini, 1992. 239 s. ISBN 80-85265-34-4.

EDWARDS, E.H. 1998. *Obrazová encyklopédia koní*. 1.slov.vyd. Praha: Cesty, 1998. 400 s. ISBN 80-7181-088-6.

ERDÉLYI, M. 2007. *Lovak, amit a lovakról tudni érdemes*. 1. vyd. Kisújszállás: Pannon-Literatúra Kft, 2007. s. 98. ISBN: 978-963-9677-48-5.

FLADE, J.E. et al. 1990. *Chov a športové využitie koní*. 1. vyd. Bratislava: Príroda, 1990. 451 s. ISBN 80-07-00252-9.

GRÁCZ, F. 2009. Výkonnostné skúšky v roku 2009. In *Svet koní*. roč. 8, č. 5/2009, s. 6 – 9.

HALO, M. 2005. Výkonnostné skúšky žrebcov v Motešiciach. In *Jazdeckvo a dostihy*. ISSN 9 771335 492006, 2005, roč. 10, október, s. 7.

HALO, M. 1998. Výkonnostné skúšky teplokrvných žrebcov športového typu. In *Slovenský chov*. ISSN 1335-1990, 1998, roč. III., č. 11, str. 26.

HALO, M. et al. 2006. *Štatút plemennej knihy Furioso*. ZCHKS: Topolčianky, 2006.

HOLLÁ, M. 2005. Slovenské voltízne kone. In *Jazdeckvo a dostihy*. ISSN 9 771335 492006, 2005, roč. 10., december, s. 26-27.

HORNÝ M. - KOVALČÍK E. *Zemský chov v roku 2007*. 2008 [online]. [cit. 2010-04-01]. Dostupné na: <<http://sk.nztopolcianky.sk/index.php/sk/zemsky-chov-v-roku-2007.html>>.

HUČKO V. *História chovu koní na Slovensku*. ca 2000. [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na: <<http://www.horses.sk/konfer/k-hislo.htm>>.

HÖRMAN, Š. – ŽIKAVSKÝ, P. – LANDAU, L. et al. 1957. *Chov koní*. 1.vyd. Bratislava: SVPL, 1957. 443 s.

KADLEČÍK, O. et al. 2004. *Ohrozené plemená zvierat na Slovensku*, 1.vyd. Nitra: SPU, 2004. 100 s. ISBN 80-8069-459-1.

KONYHÁS, I. 2008. *A lovak világa*, 1. vyd. Debrecen: Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., 2008. s. 30. ISBN 978-963-596-581-6.

KOVALČÍK, E. 2000. Biologické a výkonnostné vlastnosti koní plemena Furioso: Písomná práca k dizertačnej skúške. Nitra: SPU, 2000. 36 s.

KOVALČÍK, E. – HALO, M. 2002. Genéza a význam koní kmeňa Przedswit na Slovensku. In *Slovenský chov*. ISSN 80-968175-4-X, 2002, č. 3, s. 25-27.

KOVALČÍK, E. – HALO, M. 2000. Zborník medzinárodnej vedeckej konferencie 20.-21.sept. Nitra, 2000, 88.s.

LERCHE, F. 1951. *Hlavní plemenníci státního hřebčína v Kladrubech n.L.* Praha: Brázda, NJSČZ, 1951. 255 s.

MACHEK, J. et al. 2007. Katalog IV. Výstava Moravského teplokrevníka tradice a mnohostrannost, Napajedla, Staré Město: Agentura NP v.o.s. 2007, 22 s.

MILOTA, V. 1997. Geneze kmene Furioso. In *Jezdeckví.* ISSN 1210-5406, 1997, roč. 45, prosinec, s. 17.

MILOTA, V. 1998. Plemenník 2592 North Star VIII-70. In *Jezdeckví.* ISSN 1210-5406, 1998, roč. 46, duben, s. 19.

MILOTA, V. 1987. Význam A1/1 pro polokrevný a zemský chov. In *Jezdeckví.* 1987, roč.35, č. 6, s.105.

MEDVECKÝ, D. 1989. *Chov koní*, 2. vyd. Bratislava: Příroda pre VŠP v Nitre, 1989. 79 s., ISBN 80-07-00153-0

MISAŘ, D. 1998. Chov plemene Furioso v Maďarsku. In *Náš chov.* 1998, roč. 58, č.9, s. 42-43.

MORVAY, E. *Systém organizácie chovu a testovania koní na Slovensku.* (ca 2000) [online]. [cit. 2010-01-04]. Dostupné na: <<http://www.horses.sk/konfer/k-sorg-sk.htm>>

NOVÁK, P. 2005. Tradíció és közszerűség. In *Pegazus.* ISSN: 1786-8955, 2005, roč. 1, č. 6, s. 40-43.

NOVOTNI, P. 2006. Az angol telivér szerepe a félvér fajták tenyésztésében. In *Lovas élet.* ISSN 1419-5526, 2006, č. 2, s.18-19.

NOVOTNI, P. 2007. *Lovak testköznelben*, 1.vyd. Debrecen: Aquila, 2007. 126 s. ISBN 978 963 679 671 6.

OULEHLA, J. 2003. Chov koní v EÚ. In *Jazdectvo a dostihy*, ISSN 9 771335 492006, 2003, roč. 8., č.6, s. 12-13.

PATAKI, G. 2010. Gyors, fordulékony, elegáns, kirtartó. In *Lovas Nemzet*. ISSN: 1416-2377, 2010, roč.16., č.3, s.6-7.

PELECH, O. – ĎUREČKO, J.-MASEK, I. 1975. *Návody na praktické cvičenia z chovu koní a základy jazdectva*, 1.vyd. Nitra:VŠP, 1975. 95.s.

PICKERALOVÁ, T. 2004. *Encyklopédia kone a poníky*, 1.slov. vyd. Bratislava: Slovart, 2004. 384 s. ISBN 80-7145-850-3.

SEDLÁČKOVÁ, I. 2009. Zasadnutie FIF 2009 – Čierna Voda, 18. Január 2009. In *Svet koní*, roč. 8, č.1/2009, s. 12-14.

STEJSKALOVÁ, S. 1997. Moravský zemský hřebčín v Pohořelicích. In *Jezdectví*. ISSN 1210-5406, 1997, roč. 45, červen, s. 18.

STEJSKALOVÁ, S. 1992. Rakouský hřebčín Piber. In *Jezdectví*. ISSN 1210-5406, 1992, č. 4, s.14.

STN 466310: 1995. Plemenné kone. Bratislava: Vyd. LABOR konsorcium, 19952 – 3, 29, 31 s.

ŠTRUPL, J. – LERCHE, F. – WAKSMUNDSKÝ, S. – HUČKO, V. 1995. *Chov koní*. 2. vyd. Bratislava: Příroda, 1995, 451 s. ISBN 80-07-00766-0.

TÓTH, K. 2006. Sokasodunk, de nem fejlődünk. In *Lovas Nemzet*. ISSN 1416-2377, 2006, roč. 12, č. 3, s.8.

TÓTH, K. 2007. Nemzeti kincs, konferencia az őshonos fajtákról, In *Lovas Nemzet*. ISSN 1416-2377, 2007, roč. 13, č. 2, s. 6-7.

ZCHKS. 2010. Porovnanie počtov narodených žriebät podľa plemien v rokoch 2002 – 2009. In *Svet koní*. roč. 9., č. 1/2010, s. 5.

*A feljövő furioso tenyésztés.* [online]. [cit. 2010-3-21]. Dostupné na: <<http://www.Furiosobaratok.atw.hu/>>

*Odišla legenda.* 2008. [online]. [cit. 2010-02-11]. Dostupné na: <[http://www.vaulting.sk/index.php?option=com\\_content&view=article&id=26:odisla-legenda&catid=6:novinky&Itemid=33&lang=sk](http://www.vaulting.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=26:odisla-legenda&catid=6:novinky&Itemid=33&lang=sk)>

*Medzinárodný chovateľský úspech.* 2009. [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné na: <<http://www.land.gov.sk/sk/?navID=55&id=1484>>

## Príloha A

**Tab. 7**

[Úspešnosť koní v skoku za rok 2005]

	Meno koňa	počet štartov	umiestnenia do 6. miesta	% úspešnosti
1	OSKAR	15	6	40,00%
2	AGADÍR	3	1	33,33%
3	J.R.	11	3	27,27%
4	ČUKOTKA	4	1	25,00%
5	EUROGRAF	4	1	25,00%
6	PATRIOT	4	1	25,00%
7	GIDRAN	17	4	23,53%
8	KUHAILAN URKUB II-15	12	2	16,67%
9	FIGARO	7	1	14,29%
10	PALMERO	22	2	9,09%
11	FABIO	3	0	0,00%
12	FRESCO	6	0	0,00%
13	FARUN	6	0	0,00%
14	TABU 2	3	0	0,00%
	spolu	117	22	<b>18,80%</b>

**Tab. 8**

[Úspešnosť koní v skoku za rok 2006]

	Meno koňa	počet štartov	umiestnenia do 6. miesta	% úspešnosti
1	FIGARO	4	3	75,00%
2	GIDRAN	3	2	66,67%
3	KUHAILAN URKUB II-15	4	1	25,00%
4	BABINA	6	1	16,67%
5	FRESCO	5	0	0,00%
6	OSKAR	4	0	0,00%
7	LUSITANIA	6	0	0,00%
8	BRITTANY	3	0	0,00%
9	JEFFERSON	3	0	0,00%
10	ARAMIS	11	0	0,00%
	spolu	49	7	<b>14,29%</b>



**Tab 9.**

**[Úspešnosť koní v skoku za rok 2007]**

	<b>Meno koňa</b>	<b>počet štartov</b>	<b>umiestnenia do 6. miesta</b>	<b>% úspešnosti</b>
1	FIGARO	18	10	55,56%
2	HARWY (P XXIX)	6	3	50,00%
3	LUSITANIA	10	5	50,00%
4	AGADÍR	12	4	33,33%
5	OSKAR	10	3	30,00%
6	CHACHA	18	5	27,78%
7	EUROGRAF	4	1	25,00%
8	SAMBA	19	4	21,05%
9	PATRIOT	5	1	20,00%
10	TABU 2	5	1	20,00%
11	HORTENZIA (FXXIV-3)	11	2	18,18%
12	JEFFERSON	12	2	16,67%
13	WIGO (FURIOSO XXVII)	13	2	15,38%
14	FRESCO	7	1	14,29%
15	PALMERO	17	2	11,76%
16	HUBIČKA	10	1	10,00%
17	ILJA	12	1	8,33%
18	J.R.	9	0	0,00%
19	ROCHET	6	0	0,00%
20	FARUN	4	0	0,00%
21	BERTA	6	0	0,00%
22	GOMBA	4	0	0,00%
23	MEGY	7	0	0,00%
24	FRODO	4	0	0,00%
25	ANTHONY	3	0	0,00%
	spolu	232	48	<b>20,69%</b>

**Tab. 10**

**[Úspešnosť koní v skoku za rok 2008]**

	<b>Meno koňa</b>	<b>počet štartov</b>	<b>umiestnenie do 6. miesta</b>	<b>% úspešnosti</b>
1	FIGARO	39	32	82,05%
2	LUSITANIA	39	19	48,72%
3	FROST	11	5	45,45%
4	FOKKER FLIGHT	20	8	40,00%
5	BERTA	10	4	40,00%
6	SAMBA	27	10	37,04%
7	PATRIOT	27	10	37,04%
8	OSKAR	39	14	35,90%
9	AGADÍR	3	1	33,33%
10	EUROGRAF	9	3	33,33%
11	ČASPAL I-23	6	2	33,33%
12	FRESCO	17	5	29,41%
13	MEGY	17	5	29,41%
14	HARWY (P XXIX)	7	2	28,57%
15	JONATAN	7	2	28,57%
16	FANTASTIKA F	19	5	26,32%
17	TABU 2	4	1	25,00%
18	KORÁN	4	1	25,00%
19	J.R.	12	3	25,00%
20	HUBIČKA	28	7	25,00%
21	FARUN	10	2	20,00%
22	KRISPY	10	2	20,00%
23	FABIO	7	1	14,29%
24	SEVEN DUST	12	1	8,33%
25	HARDY	12	1	8,33%
26	JEFFERSON	16	1	6,25%
27	PALMERO	23	1	4,35%
28	JANTÁR 5	4	0	0,00%
29	ILJA	11	0	0,00%
30	PRZEDSWIT XXIV-1	3	0	0,00%
31	BARA	3	0	0,00%
	spolu	456	148	<b>32,46%</b>

Tab. 11

[Úspešnosť koní v skoku za rok 2009]

	Meno koňa	počet štartov	umiestnenie do 6. miesta	% úspešnosti
1	FIGARO	39	32	82,05%
2	JAMAJKA 2	5	3	60,00%
3	FABIO	7	4	57,14%
4	EUROGRAF	17	9	52,94%
5	AGADÍR	6	3	50,00%
6	KARÁT (C XI-1)	11	5	45,45%
7	JAWA 2	5	2	40,00%
8	OSKAR	8	3	37,50%
9	BERTA	3	1	33,33%
10	INDIA	3	1	33,33%
11	HARWY (P XXIX)	9	3	33,33%
12	JEFFERSON	3	1	33,33%
13	J.R.	3	1	33,33%
14	PATRIOT	8	2	25,00%
15	HUBIČKA	24	6	25,00%
16	PRZEDSWIT XXIV-1	23	5	21,74%
17	HAVANA (FXXIII-2)	5	1	20,00%
18	ILJA	10	2	20,00%
19	JANTÁR 5	15	3	20,00%
20	JEREVAN (G XVII-7)	5	1	20,00%
21	SEVEN DUST	5	1	20,00%
22	KUBA (K VII-1)	11	2	18,18%
23	KARINO (G XVII-10)	6	1	16,67%
24	FRESCO	13	2	15,38%
25	FARUN	27	4	14,81%
26	HUGO (G XVII-3)	7	1	14,29%
27	LUSITANIA	9	1	11,11%
28	MEGY	10	1	10,00%
29	SAMBA	14	1	7,14%
30	HARDY	18	1	5,56%
31	BRITTANY	3	0	0,00%
32	KARIN 9	3	0	0,00%
33	JONATAN	6	0	0,00%
34	IVO	3	0	0,00%
	spolu	344	103	<b>29,94%</b>

## Príloha B

Tab. 12

[Prehľad plemenných žrebcov plemena Furioso pretekajúcich v roku 2008]

Meno koňa	Otec Matka	Narodený v roku	VS Trieda	Disciplíny	Najvyšší stupeň	Počet štartov
3700 Hamlet (F XIX-1)	3515 Furioso XXIV 196 Silná	2002	I.	S	L	5
3687 Harwy (P XXIX)	2420 Przedswit mirosław. 248 Harun 11	2002	Elita	S, D, V	S	21
3536 Eurograf (F XIX-17)	XIX Furioso 136 North Star IX-10	1995	Elita	S, V	L	12
3710 Jerevan (G XVII-7)	3324 Gidran XVII 136 North Star IX-10	2004	Elita	S	ZL	2
3716Seven Dust (P XIX-13)	3373 Przedswit XIX 278 Tissanika	2001	I.	S	L	12
3672 Frodo (F XXIV-2)	3515 Furioso XXIV 253 Dunsany 11	2002	I.	S	ZL	2
3689 Istanbul	3623 Gidran XVIII Furioso XX Cserfes	2003	Elita.	S, V	ZL	2
3692 Red Fernet (F XXV-8)	3536 Furioso XXV 186 Przedswit XVII-15	2003	Elita	S	Z	1
4575 North Star (NS X-2)	4326 North Star X 5 FuriosoXVIII-16 Bára	2003	I.	S	Z	1
3691 Ivo (P XIX-6)	3373 Przedswit XIX 170 Furioso XIV-1	2003	Elita	D, S	L	2

**Tab. 13****[Prehľad plemenných žrebcov plemena Furioso pretekajúcich v roku 2009]**

Meno koňa	Otec Matka	Narodený v roku	VS Trieda	Disciplíny	Najvyšší stupeň	Počet štartov
Karát (C XI-1)	Catalin XI 3621 Čakanka 17	2005	Elita	S, D,V	Z	13
Harwy (P XXIX)	Przedswit mirosław.2420 248 Harun 11	2002	Elita	S, D, V	S	12
Eurograf (F XIX-17)	FuriosoXIX North Star IX-10 136	1995	Elita	S, D, V	L	19
Jerevan (G XVII-7)	Gidran XVII 3324 North Star IX-10 136	2004	Elita	S, D	ZL	6
Seven Dust (P XIX-13)	Przedswit XIX 3373 Tissanika 278	2001	I.	S	ZL	5
Ivo (P XIX-6)	Przedswit XIX 33 73 Furioso XIV-1 170	2003	Elita	S, Z	Z	4
Gong (F XXII-9)	3485 Furioso XXII 126 Catalin III-72	2001	I.	Z,D	Z	1
Karino (G XVII-10)	Gidran XVII 3324 Vinica191	2005	I.	S	Z	5